



Fondată: 1998  
Anul XXIII

# ELANUL

Nr. 219  
MAI  
2020

REVISTĂ DE CULTURĂ EDITATĂ DE ASOCIAȚIA CULTURALĂ „ACADEMIA RURALĂ ELANUL”  
DIN GIURCANI, COMUNA GĂGEȘTI, JUDEȚUL VASLUI

## 143 de ani de la proclamarea Independenței de Stat a României - 9 mai 1877



Discursul Ministrului Trebilor  
din Afară, domnul Mihail  
Kogălniceanu, din cadrul  
sesiunii extraordinare a  
Adunării Deputaților –  
9 mai 1877

„Domnilor deputați, în afară de pozițiunea mea de ministru, ca român am aplaudat la limbajul românesc, energic, patriotic, al onor. domn Fleva. Aceasta odată zis, trebuie să mă întreb pe mine dacă mie, ministrul Trebilor din Afară și prin a cărei slabă voce România astăzi vorbește în străinătate, îmi este permis să-l urmez pe domnia-sa și să consult mai mult inima decât rațiunea rece.

Onor. domn Fleva a zis un cuvânt pe care mi-l voi apropia. Domnia-sa, vorbind despre spionii care cutreieră țărmiile noastre dunăreni, față în față și chiar în mijlocul armatei noastre, a zis că un cuvânt, o literă poate să compromită soarta armatei române. Voi zice și eu la rândul meu: un cuvânt, o literă zisă sau scrisă în mod imprudent de acela care are onoarea a dirige interesele țării față cu străinătatea poate să compromită mai mult decât soarta oștirii României, poate să compromită soarta națiunii române.

Vă voi ruga, dară, să binevoiți a ține seamă de această rezervă care sunt dator să o pun sentimentelor mele și să binevoiți a nu aștepta de la mine, nu voi zice entuziasm, dară nici chiar căldură și nici fraze altele decât acelea care se reclamă de gingășia chestiunii. Ceea ce am zis, împrumutând o frază a unui mare diplomat străin, când am răspuns la interpelarea domnului Stolojan, aceea zis și astăzi: că la Gurile Dunării nu sunt numai interese locale; sunt interese europene, e centrul de gravitate al Europei. Aci e norocirea României, dară aci este sau mai bine zis ar putea să fie și nenorocirea României.

- continuare în pagina 6 -

## 9 mai 1945 - 75 de ani de la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial în Europa\*

Sorin LANGU



Steagul roșu pe Reichstag FOTO Getty  
adev.ro/q9ppi4

Al Doilea Război Mondial este unul din momentele cruciale ale omenirii. Practic lumea a fost schimbată radical, comunismul erupând violent în lume, atentatele, crizele economice, terorismul făcându-și loc în lumea de zi cu zi.

Nu ne propunem să trecem în revistă principalele momente ale războiului, există biblioteci întregi despre el, mii de documentare și filme de ficțiune, așa că vrem doar să punctăm câteva aspecte mai puțin cunoscute ale celei mari conflagrații mondiale:

1. Peste 100.000 de soldați aparținând echipajelor bombardierelor aliate au fost ucise în raidurile asupra Europei.
2. Moașa catolică poloneză Stanisława Leszczyńska a adus pe lume 3.000 de bebeluși în lagărul de concentrare de la Auschwitz, în timpul Holocaustului din Polonia ocupată.
3. În al Doilea Război Mondial, soldații britanici primeau o rație de trei foi de hârtie igienică pe zi. Americanii primeau 22.

- continuare în pagina 15 -

## Icoana de vatră

Dan HORGAN

Dacă secolul al XIX-lea a fost descoperitorul curentului literar al romantismului manifestându-se în paralel cu romantismul artelor plastice și cu cel muzical s-au creat premisele pentru înțelegerea și aprecierea folclorului. Nu numai ca expresie literară a sufletului națiunilor, dar și ca mijloc de investigare al psihologiei și spiritualității populare. În secolul nostru evoluția artei moderne a eliberat ochiul contemporan de prejudecățile adânc înrădăcinate ale canoanelor artei plastice populare, făcându-l apt de a percepe, de a analiza și de a desprinde cu uimire mecanismul creației și legile riguroase care stau la baza manifestărilor plastice populare, legi și canoane la fel de ferme și de evidente precum ale artei culte.

Tot așa cum la începutul secolului trecut incomensurabila frumusețe și valoare artistică a folclorului poporului român, veacul nostru este prin excelență cel al vitezei și al imaginii. Lui îi revine meritul de a fi descoperit și promovat frumusețea artei țărănești și mai ales farmecul simplificării, forța esențializării și surprinzătoarea logică a gândirii plastice țărănești. Gustul pentru formă, tendința spre esențializare și abstractizarea formei în scopul atingerii unui maximum de expresivitate, descoperirea importanței semnului plastic și urmărirea unui conținut simbolic în artă de către mișcarea plastică modernă, a netezit continuu drumul spre înțelegerea artei populare țărănești.

Întâlnirea cu simpla cioplitură arhaică țărănească a însemnat pentru mulți dintre artiștii moderni evenimentul hotărâtor, care a imprimat căutărilor o direcție nouă. Astfel s-au creat în conștiința omului de cultură contemporană condițiile pentru receptarea mesajului și valențelor moderne ale creației populare, care într-o epocă nu prea îndepărtată a fost privită cu zâmbetul indulgenței, ca o manifestare infantilă, stângace și lipsită de orice valoare estetică.

În acest larg context de interpretare a artei populare ca fenomen estetic de importanță majoră se înscrie interesul, ba chiar putem spune pasiunea stărnită în ultimul veac, pentru cioplitura țărănească din România.

Lucrate de țărani și destinate îndeobște țăranilor, icoanele de vatră sunt singurul gen al artei populare în care cioplitura se manifestă ca factor independent, fără a fi subordonată unui scop ornamental. Pe când în mobilierul țărănesc pictat, în ornamentarea ceramicii, picturii îi revine doar un rol decorativ, icoana de vatră se afirmă ca gen al artei țărănești de sine stătător.

Ca atare, icoana de vatră ne interesează astăzi atât sub raport formal permițând o profundă și temeinică analiză a mecanismului creației populare, a aspectului temperamental care se dezvoltă în forma predilectă, distinctă în diferitele zone etnografice, cât și sub raportul conținutului, care permite o pătrundere adâncă în spiritualitatea plugarilor români de veacuri.

Cu toate că icoanele de vatră sunt creațiile individuale ale unor simpli țărani de cele mai multe ori analfabeți, ele exprimă totuși mentalitatea și sensibilitatea colectivității satului nostru românesc. Din sânul acestei colectivități răsăr și se evidențiază iconarii prin aptitudini deosebite în meșteșugul cioplirii sau mai bine spus pentru icoana de

vatră, incizării. Astfel, gândirea și imaginația lor, cunoștințele și superstițiile lor, concepțiile asupra lumii a nevăzutului, oglindite în aceste icoane, nu s-au singularizat încă și fac parte integrantă din fondul spiritual omogen al colectivității, ai cărei exponenți artistici au devenit treptat. Intellectul acestor meșteri încă nu a căpătat o conștiință de sine, nu s-a individualizat și nu s-a singularizat deoarece acești iconari erau țărani ca toți consătenii lor cu care împărțeau aceleași condiții economice, sociale și culturale.

Atunci când țărantul se pornește să facă artă el exprimă o lume simplă, o lume tainică știută numai de el, plină de încercări și de frumuseți. Țărantul român prin experiențele sale sufletești, prin multitudinea de idei și sentimente expuse într-o dimensiune metafizică a trăirii sale interioare de care dispune se exprimă sincer și fără nicio intenție marginală în toate creațiile sale. Temeiul creațiilor sale este profund și nicidecum unul formal, este rolul unei spiritualități autentice într-o lume cât se poate de reală. În această lume a satului românesc doar muzica pură și adevărul absolut au puterea de a străbate întreaga operă autentică țărănească.

Ei, țărantii, nu au făcut altceva decât să dea glas, să exteriorizeze plastic fondul comun, ancestral al masei populare. Cu emoționantă sinceritate, o sinceritate care nu cunoaște altă modalitate de gândire, țărantul român își dezvoltă în icoanele sale concepțiile de viață, concepțiile despre etică și dreptate socială, imaginea pe care și-o face despre celălalt țărâm, despre lumea nevăzută a raiului și a iadului, transpunând, cu fireasca-i spontaneitate, povestirile biblice în peisajul și veșmântul satului românesc, de altfel unica realitate cunoscută lui.

Astfel, icoanele de vatră departe de a mai fi obiectul de cult, este și unicul apărător spre care săteanul oropsit de altădată își îndrepta speranțele și care reprezintă astăzi, pentru conștiința contemporană, cel mai important document plastic care reflectă lumea spirituală a țărantului român, aidoma ca niște doine sau colinde cioplite în lemn. Sub raport estetic vorbind, icoana de vatră se integrează astăzi sensibilității moderne prin decorativismul său, care constă într-un colorit sărac și simplu de tonuri pure. Expresivitatea desenului simplificat la liniile și punctele esențiale, indispensabile alcătuirii imaginilor, iscate de inepuizabila fantezie a creatorului popular, inundând uneori fondul și orice spațiu liber al icoanei, până la concurența și eclipsarea personajelor și legendelor biblice.

Astfel se explică mutarea icoanei de la sat la oraș, proces petrecut în ultimii 50 ani. Desigur, la acest proces a contribuit în cea mai mare măsură schimbarea fundamentală petrecută în mentalitatea poporului prin culturalizarea și educarea populației. Icoana și-a pierdut funcția de protector împotriva bolilor și calamităților naturale care amenințau permanent viața și munca țărantului în trecut. În vechiul interior țărănesc icoana indiferent că e de vatră, pe sticlă sau pe lemn, se integrase armonios prin colorit și făcătură; își avea locul ei, bine definit, printre canceele și blidele smălțuite, agățate de-a lungul pereților sub tavanul de grinzi afumate. Erau la fel de vii ca acele ale florilor alese în bumbacul imaculat al ștergarelor adunate în formă de fluturi

mari, deasupra icoanelor, sau încadrându-le între două lungi fâșii verticale ce acopereau fața icoanei pe timpul postului.

Icoana de acum aparține unei epoci de mult apuse; epoca vetei libere cu hornul din cahle smălțuite sau făcut din cărămizi de chirpici frumos spoit cu var, a epocii mobilierului pictat sau celui din lemn de brad înfrumusețat cu creștături frumos meșteșugite, a decorului geometric scrijelat pe lăzile de zestre, epoca foilor de culme înflorate în război de iscusința vrednicilor țărânci din trecut.

Odată cu pătrunderea mobilierului modern de proveniență industrială în interiorul țărănesc, odată cu înlocuirea velințelor și cergilor de lână cu pături, carpete și covoare fabricate în întreprinderile de stat, icoana, chiar ca obiect de podoabă, își trăia ultimele clipe. Modesta bucată din lemn de esență tare prea puțin finisată, nu putea suporta concurența neloyală a acelor icoane cu rame late din material plastic, poleite cu așa zis „aur”, care încadrează fotografiile familiale sau cromolitografiile, încât deținătorii icoanelor s-au despărțit fără niciun regret de aceste autentice valori ale artei populare românești.

Putem considera o fericire faptul că în momentul în care vechile icoane nu mai satisfăceau gustul țaranului, orientat acum spre o cât mai mare acomodare la confortul și estetica interiorului orășenesc, a apărut la mulți intelectuali, iubitori de artă, conștiința și justa apreciere a acestor valori. Obiectele de artă populară strămutându-se de la țară, locul său natal, unde erau desconsiderate, în colecțiile muzeelor etnografice și în nenumărate colecții particulare dintre care multe se află în străinătate.

Dacă valoarea artistică și importanța icoanelor pe sticlă ca document etnografic sunt astăzi unanim recunoscute (cucerind aprecieri nu numai din partea specialiștilor), în schimb, datele despre originea lor, despre creatorii lor și despre semnificația tematicii pe care o reprezintă, sunt încă foarte vag cunoscute, chiar și în rândul acelor care le păstrează astăzi la loc de cinste pe pereții locuinței lor.

Superioritatea artistică, remarcabilele însușiri plastice, încărcătura lor sufletească, conferă icoanelor românești o poziție particulară în contextul icoanei de vatră din centrul Europei, din care face parte integrantă, atât prin situarea geografică a României, unde au fost lucrate, cât și prin momentul apariției și prin filiația tehnicii lor.

Importanța pe care o avea odinioară vatra casei este într-o strânsă legătură cu aceiași însemnătate pe care o avea focul în cadrul universului mental al țaranului român. Și în interiorul casei tradiționale vatra și focul din ea era un punct central în jurul căruia se organizează spațiul domestic.

Focul a fost nelipsit din toate elementele de magie populară ale țaranului român. Cu ocazia marilor sărbători, primăvară (de Măcinici, Sfântul Gheorghe, Lăsata Secului, în Joia Mare, în noaptea de Înviere), vara (de Sânziene), toamna (focul lui Sânmădru), iarna (focurile dintre Crăciun și Bobotează) țărâni făceau în ogradă, pe câmp, la răscruci, în curtea bisericilor câte un foc ritual peste care apoi, chiuind, săreau peste flăcările înalte. Specialiștii au încercat să dea câte o explicație acestui obicei. Unii văd în focul ritual o ceremonie misterioasă menită să asigure căldura soarelui pentru oameni, animale și plante. Pe de altă parte alții consideră că focul are o funcție purificatoare care ține la distanță demonii, vrăjitoarele, în genere toate puterile malefice mai mult sau mai puțin personificate. De multe ori copiii și tinerii sar peste foc pentru a fi iuți ca focul sau ca să se căsătorească mai repede. În cazul în care într-o familie se năștea un copil lipsit de putere, acesta era

îmbăiat pe vatră, într-o copaie în care se puneau diferite ierburi de leac dar și tăciuni stinși. Focul revigorant îi redă copilului puterile. Pentru strămoșii noștri de la sat focul era divin. De aici obiceiul de a menține continuu focul în vatră. Pe vatră se năștea sau, în cazul în care nașterea avea loc pe pământ, copilul era pus pe vatră. Femeia în timpul travaliului se ținea, pentru a câștiga putere, de lanțul vetei de care se atârna ceanul la foc. Tot acolo tatăl își recunoștea pruncul proaspăt născut luându-l în brațe și atingându-l simbolic de vatră. Nedesfășurarea acestui ritual însemna negarea paternității și implicat copil cu tată necunoscut, ceea ce era în lumea satului una dintre cele mai mari rușini.

Industrializarea impusă de comunism, migrația populației de la sat la oraș și, mai nou, consumerismul au făcut ca foarte multe dintre credințele și practicile societăților tradiționale să se piardă sau, dimpotrivă, să devină bunuri simbolice de vânzare în procesul de marketing al tradițiilor.



Deasupra vetei se puneau icoane. Vatra fiind sacră, era măturată (bineînțelese pentru a fi ștersă de praf) cu o mătură confecționată special acestui scop din ramuri de pelin. Icoana de vatră se află în țara noastră de timp îndelungat încă de pe timpul dacilor, care chiar dacă nu erau creștini aveau ca simbol crucea dacică sau pomul vieții motiv întâlnit și astăzi pe nenumărate icoane de vatră și troițe.

Funcționalitatea ei era stabilită în stilul gândirii magice. Avea rolul unui zăvor care interzicea spiritelor malefice (duhurilor rele) în gospodărie prin hornul vetei deschise tradițional. Dacă orice casă tradițională este un micromodel al cosmosului, hornul îndeplinește rolul de „Axis Mundi” fiind calea de comunicație a lumii de jos cu lumea de sus.

El leagă vatra - sediul spiritelor strămoșilor, cu cerul, prin focul și fumul ce se ridică din vatră; este totodată, poarta principală de pătrundere a spiritelor casei și a tuturor influențelor cerești.

Hornul era singura cale de acces în locuință care nu putea fi interzisă ca altele (fereastră, ușă, poartă) prin zăvorâre. Probabil că anterior apariției creștinismului în aria românească a existat un mijloc similar cu aceeași funcționalitate presupusă.

La realizarea plăcii de lemn se lucra prin cioplire și tăiere. La decorare se lucra prin incizare (cele mai multe), prin traforare, pirogravare sau sculptare (foarte rare) și prin pictare după incizare, cu 2-3 culori de apă neamestecate și care, după pictare, erau fixate sau nu cu ulei de in. Decorația era de mai multe tipuri: portret, multi portret, scenă biblică sau mixtă. Multi portretul era realizat fie în mai multe registre, fie în unul singur. Forma icoanei de vatră era felurită. Cele mai multe erau în formă de patruleter. Modelul decorației era copiat după izvod, altă icoană (tipărită, pictată sau de același tip) sau după o gravură de epocă. Unele piese arată însă o certă compoziție personală a celui care lucra icoană. Uneori icoanele de vatră au inscripții și anul execuției. Inscripțiile sunt cel mai adesea ilizibile deoarece meșterii erau neștiutori de carte și copiau literele și cifrele ca pe orice alt detaliu de decor, aducându-și la fiecare exemplar nou executat „contribuția” lor. Decorația era executată în general, prin incizie în modul în care se lucra și la unele pistornice. Sunt cunoscute icoane de vatră (foarte rare) de tip „altar portativ” folosite cu precădere la călătoriile lungi și pline de neprevăzut de altă dată. Mediul în care erau folosite icoanele de vatră era unul foarte agresiv (temperatură și umiditate ridicate, gaze de descompunere, suspensii de carbon și grăsimi animale și vegetale, acces periodic al flăcării directe, etc.) Din această cauză dar și datorită faptului că au apărut anumite mutații în concepția despre lume și viață ca și în arhitectura satului românesc, icoanele de vatră originare sunt puține în muzee și colecții; aproximativ 50 de piese. Este de presupus că ele au fost lucrate și folosite în întreaga arie românească, în alte regiuni nemaifiind folosite de mai mult timp.

Parte integrantă a icoanei, lemnul împărtășește aceeași tensiune a sentimentului religios. Pentru poporul român, lemnul este cel care îl ajută pe om să intre în relație cu transcendentul, punându-i la dispoziție substanța pentru redarea imaginii sacre. Conform dogmei ortodoxe, închinarea se aduce nu lemnului icoanei, ci persoanei reprezentate în ea. Dar, în iconografie, ca și în celelalte domenii ale vieții bisericești, credincioșii au ales cele mai prețioase materiale pentru confecționarea obiectelor de cult. În consecință, pietatea populară a conferit semnificații sacre anumitor metale, minerale, arbori, plante, utilizate în ritualurile creștine. Aceste subiecte însă vor fi dezbătute în alte articole.

În cultura tradițională românească icoana, ca reprezentare plastică a chipurilor sfinților, a devenit obiectul sacru al oricărei case, fiind considerată printre cele mai puternice forțe de apărare a oamenilor împotriva tuturor relelor din lume. Fiecare icoană din casă, mai cu seamă dacă a fost sfințită de preot sau este moștenită de la părinți și bunici, posedă măcar o parte din puterea icoanelor făcătoare de minuni, aflate la unele mănăstiri și biserici. Prezența icoanei sacralizează casa și, totodată, organizează spațiul de locuit în conformitate cu opozițiile „sacru-profan”, „benefic-malefic”, „centru-periferie” etc. Icoanele se așează,

de regulă, pe peretele de la răsărit și alcătuiesc, împreună cu vatra, două centre ce organizează actele rituale din familie. Puterea sacrală, tropaică și apotropaică a icoanei poate fi întărită prin aprinderea, în perioade de mari pericole venind din afară, a candeliei. Tot lângă icoană se așează o seamă de obiecte sacre și apărătoare de rele, moștenite din perioadele precreeștine: ștergarul cu ornamentele sale magico-apatropaice, salcia sfințită de Florii, sânzienele și alte flori și ierburi miraculoase, spice de grâu din ultimul lan de grâu („barba moșului”), cununa miresei etc. Icoanei i se rezervă funcția centrală în anumite rituri de tip apotropaic. Icoana participă și la o seamă de rituri de purificare de magie medicală sau meteorologică, în acte de divinație. Viața, credința, trăirea, dar și tradiția creștină sunt marcate în primul rând la ortodocși de prezența icoanei. Denumirea, preluată din limba greacă (și nu din slavă!) definește „chipul” sau „imaginea” sfinților, a scenelor definite de credință. De-a lungul timpului, acestea au fost organizate în „Casa Domnului, ekklesia”, în ample desfășurări care au cuprins interiorul și, de foarte multe ori, exteriorul. S-a realizat, astfel, o aleasă învățătură prin imagine, atât de necesară pentru cei care nu putea beneficia direct de cuvântul scris al „Cărții Sfinte”. Aceasta s-a făcut concomitent, în dublă ipostază, prin alegerea peretelui ca suport imobil al „sfințeniei” pictate, dar și a altor suporturi, mobile. Cele văzute prin „citirea” imaginilor reprezintă un complement absolut necesar al slujbelor și cuvântărilor făcute de slujitorii biserici. Credincioșii au adus aceste „chipuri” confecționate în mod individual sau în scene (prăznicarele) pentru a li se putea închina și în casa lor. Cei cu venituri reduse au apelat la soluții mai ieftine, din care amintim: icoanele de vatră, atestate documentar, la noi, în a doua jumătate a secolului al XVII-lea, le întâlnim prima oară în Ardeal, Oltenia dar și în nordul Moldovei. Țăranul român, neîntrecutul cioplitor al lemnului, a făcut, prin priceperea lui de mânăitor al uneltelor, respectiv a toporului, bardei, teslei, cuțitoaiei și horjului, icoana de vatră. Tot țărani, dar cei mult mai pricepuți, și care s-au specializat, au făcut bineînțeles după izvoade, xilogravuri. Cu ele, după pensularea cu negru de fum, sau mai târziu cu cerneluri, prin „tescuirea” pe hârtie, au făcut, mai exact au tipărit și ei icoane pe care, de cele mai multe ori, le lăsau monocrome, dar unii dintre ei le-au înglobat policrom. Farmecul inaccesibil altor genuri de icoane, care rezidă în însăși structura sa, a determinat supraviețuirea icoanei de vatră de-a lungul a cel puțin două milenii. Tradiția artizanală statornică în aceste ținuturi caracterizează, în mod firesc, calitatea icoanei de vatră, produsă în serie. Alegerea și tratarea temelor se orientează după modă și gustul timpului, după preferințele amatorilor; îndemânarea și rutină. Sunt cazuri în care meșterii șlefuiesc și rotunjesc într-atât formele până ajung în a le lipsi de expresivitate.

Darul sculptării lemnului nu mai este așa de căutat în epoca tehnologiei IT. Pe cine mai interesează dacă lemnul are sau nu o față ascunsă care așteaptă să fie descoperită?! Rar se mai întâlnește bucuria de a vedea o bucată de lemn mângâiată, domesticită, pe care să urmărești liniile date de fierul ascuțit al dălții din mâna meșterului. Însă meșterii nu renunță, duc mai departe și lasă moștenire urmașilor o daltă, un ciocan, dar și o mare iubire.

În mâinile țaranului, bucată de lemn prinde contur, formă și unicitate. Dalta mușcă avidă din lemnul uscat și inform, descoperind parcă ceva nemaivăzut de nimeni. Nu apare deodată, ci, cu fiecare trecere a fierului, lemnul se dezgolește de așternut și își dezvăluie forma. Numai el,

meșterul, știe să îi intre „pe sub piele”, să-l aducă la lumină și să arate tuturor comoara cea ascunsă. Dar lemnul nu se descoperă tuturor, ci numai celor care știu să îi citească sufletul, să-l înțeleagă; numai sub mângâierile dălții lor se înmoaie, le spune pe unde să meargă sau când să se oprească. Dar atunci când meșterul reușește să ridice din materia moartă icoana sau crucea cea de viață dătătoare, cu adevărat lemnul se înalță la sensul său dintâi.

Rolul icoanei nu este de a avea neapărat un rating comercial, ci mai degrabă este un act cultural, o recuperare a funcției inițiale a obiectului de cult. Vine pe un fond de contrabalans la suprasaturarea pieței cu obiecte de cult din zona elementelor kitsch, care nu au nici un fel de profunzime a substanței și a materiei care poate să rămână în timp. Aici, mă refer la liniile trase cu rigla, la aureolele de la sfinți trasate cu compasul la unghiurile drepte ca din echer și bineînțeles la încercarea de îmbătrânire a lemnului cu preparate obținute chimic. Pe când la icoana de vatră tradițională țăranul nu folosea nici riglă, echer sau compas ci dimpotrivă doar mâna liberă pentru a confecționa aceste inegalabile frumuseți, aceste imagini ale dumnezeirii. Către acea imagine ne închinăm, ne rugăm și ne gândim la Dumnezeu și nu decorăm doar un spațiu. Cert este că obiectele vechi sunt din păcate astăzi, pe cale de dispariție.

Dar icoana continuă să sensibilizeze și să scoată din cotidianul anost pe contemplatorul acestor minunății ale artei creștine țărănești făcând să vibreze cele mai sublime corzi ale sufletului prin prețuirea ei ca operă de artă, prin puterea ei de creare a unui spațiu lăuntric de trăire spirituală.

Icoanele prin mesajul escatologic și vocația profetică aparțin unui timp viitor, unui timp ultim. Dacă ele vor fi văzute ca simboluri religioase sau obiecte de cult ori poate doar ca valori de artă, acest fapt ține doar de atitudinea subiectivă a vizitatorului.

Aici icoana, ca obiect de cult religios creștin ortodox incită la un nou tip de comunicare care pornește de la o apropiere profană de obiectul în sine de la curiozitatea de a descoperi culori și forme și nu în ultimul rând un mesaj spiritual. La icoana „muzeificată” dintr-o expoziție desigur că nu ne vom închina dar valoarea ei spirituală, ne va sensibiliza iar mesajul scenelor religioase vor provoca în sufletul creștinilor sentimente de aleasă pioșenie, gânduri de curățenie sufletească care tind să transcendă timpul și spațiul. Chiar dacă pe o cale diferită descoperită la sfârșitul drumului, în alt context, icoana ne va conduce tot într-un loc al omeniei, al frumuseții, al Dumnezeirii, al curățeniei și al adevărului interior, impunându-și dimensiunea transcendentă. Cu harul pe care îl dețin, icoanele creează o aură de sfințenie și liniște, o stare de bine afirmându-și funcția lor dublă de văl al misterului și de simbol pe care îl generează și o încercare de depășire al acestuia.

Prezența icoanei de vatră în alt spațiu decât al casei țărănești îi poate știrbi din funcția sa de obiect apotropaic ortodox dar poate genera largi polemici legate de sacralitatea și de rolul ei bine definit și caracterizat fundamental. Expusă în vitrina unui muzeu sau colecție particulară, icoana de vatră își păstrează valoarea de simbol religios, valoarea artistică și de mărturie a spiritualității.

Societatea în timp s-a schimbat mai mult decât omul, ale cărui nevoi esențiale nu pot varia în funcție de epocă. Țăranul cel vechi, cel pe care l-am cunoscut în copilărie, este pentru omul de astăzi, mult mai greu de definit așa cum la fel de greu de înțeles sunt noțiunile de om cumsecade, noblețe, cinste, curaj, grijă ascultare, rânduială sau cuvânt

dat. Sunt cuvinte pentru care merită să te bați. Persecuții, suferință, nesiguranță, violențe, sărăcie, mizerie, efortul penibil de a supraviețui, etc. aproape că par concepte greu de înțeles pentru lumea tradițională. Sau poate că aveau alte accepțiuni. Gustul pentru trecător, pentru gustul care nu durează la nesfârșit... În același timp tot ce realizau era definitivul însuși. Civilizația țărănească nu a cunoscut niciodată lupta pentru autodepășire, Este o calmă și perfectă exprimare a bucuriei de a exista. Omul „european” a existat și există în realitate numai și numai prin țăran.

#### Bibliografie:

- Bernea Ernest, *Civilizația română sătească*, Editura Vreamea, București, 2006, 168 p.
- Bernea Ernest, *Cadre ale gândirii populare românești*, Editura Intreprinderea Poligrafică „13 Decembrie”, București, 1986, 317 p.
- Biblia sau Sfânta Scriptură, editura IBMBOR, București, 2001.
- Dancu Iuliana, Dancu Dumitru, *Pictura țărănească pe sticlă*, Editura Meridiane, București, 1975, 286 p.
- Drâmba Ovidiu, *Istoria culturii și civilizației*, vol. I, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1985. 870 p.
- Dunăre Nicolae, *Ornamentica tradițională comparată*, Ed. Meridiane, București, 1979 159 p.
- Eco Umberto, *Istoria frumuseții*, Enciclopedia RAO, București 2005. 438 p.
- Efenov Alexandru Icoane - Românești, Editura Meridiane, București, 2002, 256 p.
- Eliade Mircea, *Aspecte ale Mitului*, Ed. Univers, București, 1987, 195 p
- Evseev Ivan - *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale* Editura Amacord 1994, 220 p.
- Gavriluță Nicu, *Mentalități și ritualuri magico-religioase*, Ed. Polirom, Iași, 1998. 260 p.
- Gorovei Arthur- *Credințe și superstiții ale poporului român* Editură: **Saeculum I.O.** București. 2012, 512 p. ISBN: 978-973-642-304-8
- Irimie Cornel, *Focșa Marcela - Icoane pe sticla*, Editura Meridiane, București, 1968, 35 p. text + 148 il. col. in afara textului
- Kernbach Victor, *Dicționar de mitologie universală*, București, 1995, 665 p.
- Mihalcu Mihail – *Forma nevăzută a formei și culorii* Editura Tehnică 1996
- Monahia Iuliana *Truda Iconarului* Editura Sophia 2001
- Nicolescu Corina, *Icoane vechi românești*, Editura Meridiane, București, 1971, 60 pagini text + 79 ilustrații.
- Opreșcu, George, *Arta țărănească la români*, București, 1922 Editie digitală 206 p.
- Pamfile Tudor – *Cerul și podoabele lui*, după credințele poporului român, Editura Paideea 2001, 210 p.
- Popescu Ion Apostol - *Arta icoanelor pe sticlă de la Nicula* Editura Tineretului, București, 1969
- Pr. Prof. Dr. Chifăr Nicolae, *Iconologie și Iconoclast*, editura Andreiana, Sibiu, 2010, 260 p
- Romulus Antonescu- *Dicționar de Simboluri și Credințe Tradiționale Românești*, 2009. Ediție digitală 2016
- Uspensky Leonid, *Teologia Icoanei*, traducere de Teodor Baconsky, editura Anastasia, București, 2009, 157 p.
- Voronca Elena Niculița- *Datinile și credințele poporului roman*, Editura Polirom Iași 1998, 497 p.
- Vulcănescu Romulus, *Mitologie română*, Ed. Academia Republicii Socialiste România, București, 1987.

#### REVISTE

- Icoana, simbol al ortodoxiei, Catalog...colecții, expoziții, muzee...Editura Astra Museum, Sibiu 2009, 64 p.
- Revista Memoria ethnologica nr. 26-27 ianuarie-iunie 2008, Delia Suiogan, *Arta populara Formă de comunicare.*
- Studii și cercetări de istoria artei, Seria arta plastica T. 18 Nr.1, p 151-156, Bucuresti, 1971- Ionescu Pia - Icoana de vatră

# CIRCULAȚIA MONETARĂ ÎN BASARABIA (1812-1829)

Marian BOLUM

Prin Tratatul de pace de la București dintre Imperiul Țarist și Imperiul Otoman din 16/29 mai 1812, teritoriul dintre Nistru și Prut, numit ulterior Basarabia, este anexat de Imperiul Țarist. Erau cedate ținuturile: Hotin, Soroca, Orhei, Lăpușna, Greceni, Hotărniceni, Codru, Tighina, Cârlișgătura, Fălciu, partea răsăriteană a ținutului Iașilor și Bugeacul, un teritoriu de 45.630 Km<sup>2</sup>, cu 482.630 de locuitori, 5 cetăți, 17 orașe, 695 de sate, conform recensământului autorităților țariste din 1817<sup>1</sup>. Ulterior, conform tratatului de la Adrianopol, din 2 septembrie 1829, Rusia primește teritoriul dintre brațul Chilia și brațul Sfântul Gheorghe cât și Delta Dunării, zonă ce va fi integrată Basarabiei.

Regulamentul privind constituirea administrației provizorii a Basarabiei este semnat de V.P. Ciceacov, la 23 iulie 1812 și intră în vigoare la 2 august după aprobarea lui de către țarul Alexandru I. Primul guvernator civil al Basarabiei a fost boierul moldovean Scarlat Sturdza. Acesta își organizează un Guvern provincial, din care făceau parte doar boieri pământeni, după modelul Divanului din Iași. Guvernul era format din două departamente, care aveau câte trei direcții numite expediții și din Adunarea generală a departamentelor. Ispravnicii celor 12 ținuturi erau boieri români cu simpatii rusofile, din familiile Balș, Catarji, Ghica, Krupenski, Vârnav ș.a. Actele erau scrise în limba română, iar justiția funcționa după modelul pravilelor din Moldova<sup>2</sup>. Capitala provinciei este orașul Chișinău.

Între 1812-1829 Basarabia a fost considerată provincie privilegiată fiindu-i recunoscută autonomia.

În 1813 este numit guvernator civil al Basarabiei, Ivan Markovici Harting, de origine olandez, căsătorit cu fiica marelui logofăt Grigorie Sturdza. Prin acțiunile sale acesta încalcă autonomia Basarabiei ceea ce provoacă nemulțumirea populației care, prin reprezentanți, solicită țarului revocarea sa din funcție. În același timp sunt luate primele măsuri pentru limitarea circulației monedelor străine. Harting interzice încasarea dărilor în monede de aur turcești datorită calității slabe a aurului, ceea ce a determinat și scăderea cursului acestora, însă nu a interzis circulația acestor monede între persoane particulare în scopuri comerciale. Același guvernator constată că pe piața Basarabiei a crescut numărul rubielelor de aur și a beșlicilor de argint în timp ce iuzlucii și leii de argint au dispărut<sup>3</sup>. Pentru a nu periclita activitățile economice I. M. Harting este nevoit să accepte circulația rubielelor și a beșlicilor stabilind, începând cu 10 mai 1814, un curs de schimb unic pentru întreaga Basarabie. Cursul rubiei a fost fixat la doi lei, față de 2 lei și 23 de parale, iar cursul beșlicului a fost fixat la 4 lei, față de 5 lei cât era cota lui stabilită în tranzacțiile comerciale<sup>4</sup>. Populația era informată de acceptarea oficială a circulației celor două monede turcești și de cursul stabilit, precizându-se că acest curs este valabil doar pentru tranzacțiile cu statul.

În mai 1816 țarul numește rezident imperial pe Alexei N. Bahmeriev, guvernator militar al Podoliei. Acesta elaborează o proclamație prin care promite administrarea provinciei după legile pământului. În acest scop este înființată o comisie pentru studierea organizării Moldovei pentru a impune un sistem asemănător și în Basarabia. Comisia elaborează o lege pentru administrarea provinciei, *Așezământul de funcționare a provinciei Basarabia*<sup>5</sup>. Legea, aprobată de țarul Alexandru I în aprilie 1818, a fost redactată în limbile română și rusă. Ea prevedea menținerea vechilor drepturi ale tuturor claselor sociale, menținerea privilegiilor pentru boieri, folosirea limbii române în justiție dar și facilități pentru coloniști sau pentru militarii în retragere care se stabileau în provincie<sup>6</sup>.

În 1819 din inițiativa rezidentului imperial Alexei N. Bahmeriev se încearcă o evaluare a cursului real al monedelor turcești în raport cu rubla rusească. Cu această ocazie este stabilită calitatea aurului și a argintului din monedele turcești ce circulau în Basarabia: beșlicul, rubia, levnicul, funducul și misirul.

Autonomia provinciei a fost diminuată după numirea fostului curator al coloniilor bulgare din Ucraina, Ivan N. Inzov ca rezident imperial al Basarabiei, în 1820. El urmărește să micșoreze drepturile localnicilor, să înlocuiască legislația locală cu cea rusească și să intensifice procesul de rusificare.

În anii următori ani sunt luate noi măsuri pentru desființarea autonomiei limitate a Basarabiei. În 1824 limba rusă este impusă ca limbă de comunicare oficială în Basarabia, pentru ca în 1828 să fie abrogată legea din 1818 ce prevedea menținerea autonomiei. În aceste condiții este adoptat în 1828 și sancționat de țar la 29 ianuarie/19 februarie 1829, Regulamentul lui Voronțov prin care autonomia Basarabiei este desființată<sup>7</sup>.

Includerea Basarabiei în sistemul politic și economic al Imperiului Țarist a însemnat și integrarea monetară însă acest proces s-a realizat lent datorită particularităților economice, politice și administrative. Abia din 1817, când s-a instituit cordonul sanitar vamal pe Prut și Dunăre, au putut fi luate măsuri eficiente pentru supravegherea circulației monetare.

Până la introducerea oficială a monedelor rusești continuă circulația monedelor străine de aur, argint sau bilion aflate în uz înainte de războiul ruso-turc din 1806-1812, la care se adaugă emisiunile introduse de trupele turcești sau rusești ce au trecut prin această zonă. În aceste condiții monede de calcul rămân: galbenul, leul și paralele.

Cea mai mare răspândire o aveau monedele turcești: mahmudea, rubia, beșlicul stambolul, funducul, misărul, asprul, paraua, ichilăcul, iuzlucul<sup>8</sup>. De fapt, în Basarabia funcționa sistemul monetar turcesc, sistem desființat efectiv în 1828.

Cursul diverselor monede îl aflăm din documentele epocii. Astfel, în 1813 rubia de aur avea un curs de 2 lei și 90 de aspri, beșlicul de argint avea un curs de 5 lei, galbenul olandez avea un curs de 14 lei, ducații olandezi aveau un curs de 13 lei și 30 de parale<sup>9</sup>.

În ianuarie 1823, a fost emisă o dispoziție prin care se stabilea modalitatea de schimb a monedelor de aur și argint turcești până la introducerea rublelor și cursul acestor monede, curs anunțat populației prin intermediul unei foi volante ce apărea la Chișinău în limbile română și rusă<sup>10</sup>.

O mahmudea era echivalentă cu 3 ruble și 28 de copeici, o rubie era 58 de copeici, un beșlic de argint era o rublă de argint sau 5 lei, un iuzluc era 50 de copeici sau 2 lei și 20 de parale<sup>11</sup>. Dacă aceste monede erau încasate de vistierie cursul se modifică: o mahmudea era 3 ruble și 80 de copeici sau 19 lei, o rubie era 53 de copeici sau 2,5 lei<sup>12</sup>. De asemenea, valoarea de schimb a acestor monede era diferită în cadrul tranzacțiilor făcute de populație.

Un nou pas în vederea introducerii monedelor rusești în Basarabia l-a făcut rezidentul plenipotențial M. S. Voronțov, în decembrie 1824, când interzice primirea banilor de aur turcești în visteria statului, indiferent de cursul lor oficial, în condițiile în care importul acestor monede în Basarabia nu mai este permis. Cu această ocazie populația este anunțată că toate impozitele vor fi achitate visteriei în monedă rusească la cursul de 150 de lei pentru 100 de ruble în asiguate<sup>13</sup>. De asemenea, se preciza că monedele străine se pot folosi în continuare în tranzacțiile în care nu era implicat statul.

În 1827 Administrația regională emite o dispoziție prin care taxele la produse erau fixate în ruble, iar prin dispoziția guvernatorului general interimar E. P. Palen populația urma să plătească impozitele în monede de argint, la un curs de 3 ruble și 70 de kopeici asiguate<sup>14</sup>.

În urma deciziei guvernatorului general al Novorusiei și Basarabiei, contele Palin, de la 1 ianuarie 1828 se interzice circulația paralelor turcești, însă este acceptată în continuare monede turcească de aur de calitate superioară. Pentru a suplini circulația paralelor turcești sunt aduse în toate visteriile monede rusești de cupru care vor putea fi schimbate în asiguate, monede rusești de argint sau în beșlici de tip vechi<sup>15</sup>.

Introducerea rublei ca mijloc oficial de circulație bănească a însemnat creșterea prețurilor, în special la produsele de primă necesitate și dificultăți pentru populația rurală care s-a obișnuit greu cu monedele rusești și urmărea cu greutate cursul de schimb. De câștigat au avut doar negustorii care cunoșteau această monedă, urmăreau cursul de schimb al rublei și stabileau prețuri mari pentru produsele alimentare, profitând de ignoranța populației.

Având în vedere diversitatea monedelor care au circulat în Basarabia în perioada în care aceasta își păstrează autonomia, vom avea în vedere, în acest capitol, doar studierea monedele emise de Imperiul țarist.

După anexarea Basarabiei continuă pătrunderea monedelor emise în timpul țarului Alexandru I (1801-1825): monede din aur (imperiali / 10 ruble și ½ imperiali / 5 ruble), de argint (1 rubla, 50 de copeici / poltina, 25 de copeici / polupoltinnik, 20 de copeici, 10 copeici) și cupru

(5 copeici, 2 copeici, 1 copeica, ½ copeica / denga și ¼ copeika / polușka)<sup>16</sup>.

#### 1 polushka, ¼ kopek 1808, tip I, varianta I<sup>17</sup>



Metal-cupru. Muchie zimțată oblic. Diametru: 17,5 mm. Greutate: 2,56 g<sup>18</sup>. Monetărie: Ecaterinburg, EM. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1802. Au fost bătute șase emisiuni în anii: 1802, 1803, 1804, 1805, 1808 și 1810<sup>19</sup>. Tiraj total cunoscut: 27.020 de exemplare<sup>20</sup>.

Avers: central, stema Imperiului, vulturul, cu aripile desfăcute și îndreptate în sus, având două capete încoronate cu o coroană imperială deasupra (cele trei coroane au reprezentat trei teritorii ale Rusiei, Kazan, Astrahan și Siberia sau Sfânta Treime sau trei valori creștine, credința, speranța și iubirea), având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe (Purtătorul Victoriei) călare, cu o sulită în mână, ucigând balaurul (image asociată cu Cnezatul Moscovei și ulterior stema oficială a orașului Moscova), iar în gheare sceptrul și globul crucifer (simboluri heraldice tradiționale ale autorității suverane sau puterii supreme). Pe margine, două cercuri concentrice. Cerc perlat exterior.

Revers: central, valoarea nominală, 1. ПОЛУШКА. Sub o linie orizontală ornamentală anul emisiunii, 1808. Dedesubt, inițialele monetăriei, EM. Pe margine, două cercuri concentrice. Cerc perlat exterior.

Astfel de monede, cu caracteristici asemănătoare, ce pot fi considerate variante, au fost bătute și la monetăriei Suzun-KM, în anii: 1802, 1803, 1804, 1805, 1807, 1808 și 1810<sup>21</sup>.

#### 1 denga, 1/2 kopek 1812, tip II<sup>22</sup>



Metal-cupru. Muchie netedă. Diametru: 20 mm. Greutate: 3,31 g. Grosimea 1,8mm<sup>23</sup> Monetărie: Izhora, IM. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1810. Au fost bătute 25 de emisiuni, între anii 1810-1828. Tiraj total cunoscut: 27.708.000 de exemplare<sup>24</sup>.

Avers: central, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroană imperială deasupra,

având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o sulită în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. În stânga și în dreapta stemei inițialele meșterului monetar Pavel Stupitsyn - ПС. Dedesubt anul emisiunii, 1812. Cerc perlat exterior.

Revers: circular, o ghirlandă formată din ramuri de laur (stânga) și de stejar (dreapta). Deasupra coroana imperială, iar dedesubt o stea cu șase raze. Central, numele nominalului, ДЕНЬГА. Dedesubt, sub o linie ornamentală, inițialele monetăriei, ИМ. Cerc perlat exterior.

Astfel de monede, ce pot fi considerate variante, au fost bătute între anii 1810-1828 și la monetăriile: St. Petersburg -СПБ, Ecaterinburg- EM și Suzun-КМ. Alături de inițialele meșterului monetar Pavel Stupitsyn – ПС, întâlnim și inițialele altor meșteri: Ivan Kolobov- ИК, Alexey Maleev-AM, Feodor Gelman –ФГ, Mikhail Kleiner –МК, Andrey Mevius- AM, Nikolay Mundt –НМ<sup>25</sup>.

### 1 kopeika 1812, tip II<sup>26</sup>



Metal-cupru. Muchie netedă. Diametru: 23 mm. Greutate: 6,83 g. Grosimea 1,5mm<sup>27</sup>. Monetărie: Suzun, КМ. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1810. Au fost bătute 43 de emisiuni, între anii 1810-1830. Tiraj total cunoscut: 31.500.000 de exemplare<sup>28</sup>.

Avers: central, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o sulită în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. În stânga și în dreapta stemei inițialele meșterului monetar Alexey Maleev-AM. Dedesubt anul emisiunii, 1812. Cerc perlat exterior.

Revers: circular, o ghirlandă formată din ramuri de laur (stânga) și de stejar (dreapta). Deasupra coroana imperială. Central, valoarea nominală, 1 КОПЕЙКА. Dedesubt, sub o linie ornamentală, inițialele monetăriei, КМ. Cerc perlat exterior.

Astfel de monede, ce pot fi considerate variante, au fost bătute între anii 1810-1830 și la monetăriile: St. Petersburg -С ПБ, Ecaterinburg- EM și Izhora- ИМ. Alături de inițialele meșterului monetar Pavel Stupitsyn –ПС întâlnim și inițialele altor meșteri: Feodor Gelman –ФГ, Pyotr Berezovsky – ПБ, Mikhail Kleiner -МК, Nikolay Mundt –НМ<sup>29</sup>.

### 2 kopeiki 1812, tip II<sup>30</sup>

Metal-cupru. Muchie netedă. Diametru: 30 mm. Greutate: 13,65 g. Grosimea 2,3 mm<sup>31</sup>. Monetărie: Saint Petersburg, С.П.Б. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1810. Au fost bătute 64 de emisiuni,

între anii 1810-1830. Tiraj total cunoscut: 132.058.700 de exemplare<sup>32</sup>.



Avers: central, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o sulită în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. În stânga și în dreapta stemei inițialele meșterului monetar Pavel Stupitsyn –ПС. Dedesubt anul emisiunii, 1812. Cerc perlat exterior.

Revers: circular, o ghirlandă formată din ramuri de laur (stânga) și de stejar (dreapta). Deasupra coroana imperială. Central, valoarea nominală, 2 КОПЕЙКИ., pe trei rânduri. Dedesubt, sub o linie ornamentală, inițialele monetăriei, С.П.Б. Cerc perlat exterior.

Astfel de monede, ce pot fi considerate variante, au fost bătute între anii 1810-1830 și la monetăriile: Suzun-КМ, Ecaterinburg- EM și Izhora- ИМ. Alături de inițialele meșterului monetar Pavel Stupitsyn –ПС întâlnim și inițialele altor meșteri: Feodor Gelman –ФГ, Pyotr Berezovsky – ПБ, Mikhail Kleiner –МК, Nikolay Mundt –НМ, Alexey Maleev-AM, Alexander Deichman -АД, Dmitry Bichtov- ДБ, Jakov Wilson -ЯВ, Andrey Mevius-AM, Nikolay Mundt –НМ, Ivan Kolobov- ИК<sup>33</sup>.

În sistemul monetar rus coexistau monedele metalice și bani de hârtie/asignate. Reforma monetară bazată pe rubla de argint, inițiată de țarul Alexandru I în anul 1810 nu poate fi finalizată datorită cheltuielilor mari generate de războaiele cu Turcia și Franța. Mai mult, în anul 1812 asignatul devine baza sistemului monetat rus în condițiile în care toate impozitele urmau să fie achitate cu asignate.

Cursul oficial de schimb este stabilit în anul 1816 la 25 de copeici de argint pentru o rublă assignat, iar micșorarea cantității de assignate de pe piață a avut rezultate modeste căci prețul rublei assignate a crescut doar cu 2 copeici, la 27 copeici<sup>34</sup>.

Dintr-un pud de metal se băteau, între anii 1810-1830, monede de cupru în valoare de 24 de ruble. După 1830 este lansată o nouă serie de monede cu o greutate mai mică, astfel că dintr-un pud de metal au fost bătute monede de cupru în valoare de 36 de ruble<sup>35</sup>.

### 5 kopeiki 1818, tip II<sup>36</sup>





Metal-argint 868 ‰. Muchie zimțată oblic. Diametru: 15,1 mm. Greutate: 1,3 g. Grosimea 0,7 mm<sup>37</sup>. Monetărie: Saint Petersburg, *С.П.Б.* Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1810. Au fost bătute 22 emisiuni, între anii 1810-1826. Tiraj total cunoscut: 340.000 de exemplare<sup>38</sup>.

Avers: central, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o suliță în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. În stânga și în dreapta stemei inițialele meșterului monetar Pavel Stupitsyn –*ПС*. Dedesubt anul emisiunii, 1818. Cerc perlat exterior.

Revers: circular, o ghirlandă formată din ramuri de laur (stânga) și de stejar (dreapta). Deasupra coroana imperială. Central, valoarea nominală, 5 *КОПѢЕКЪ*, pe două rânduri. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală, inițialele monetăriei, *С.П.Б.* Cerc perlat exterior.

Alături de inițialele meșterului monetar Pavel Stupitsyn –*ПС* întâlnim și inițialele altor meșteri: Feodor Gelman –*ФГ*, Mikhail Feodorov –*МФ*, Nikolay Grachev –*НГ*, Pavel Danilov –*ПД*<sup>39</sup>. Aceste monede pot fi considerate variante, la fel ca și monedele care au un model diferit de coroană, mai îngustă, pe revers, deasupra valorii nominale<sup>40</sup>.

#### 10 kopeiki 1814, tip II<sup>41</sup>



Metal-argint 868 ‰. Muchie punctată. Diametru: 17,65 mm. Greutate: 2,4 g<sup>42</sup>. Monetărie: Saint Petersburg, *С.П.Б.* Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1810. Au fost bătute 22 emisiuni, între anii 1810-1826. Tiraj total cunoscut: 2.120.000 de exemplare<sup>43</sup>.

Avers: central, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o suliță în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. În stânga și în dreapta stemei inițialele meșterului monetar Pavel Danilov –*ПД*. Dedesubt anul emisiunii, 1814. Cerc perlat exterior.

Revers: circular, o ghirlandă formată din ramuri de laur (stânga) și de stejar (dreapta). Deasupra coroana imperială. Central, valoarea nominală, 10 *КОПѢЕКЪ*, pe două rânduri. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală, inițialele monetăriei, *С.П.Б.* Cerc perlat exterior.

Alături de inițialele meșterului monetar Pavel Danilov –*ПД* întâlnim și inițialele altor meșteri: Feodor Gelman –*ФГ*, Mikhail Feodorov –*МФ*, Nikolay Grachev –*НГ*, Pavel Stupitsyn –*ПС*<sup>44</sup>. Aceste monede pot fi considerate

variante, la fel ca și monedele care au un model diferit de coroană, mai îngustă, pe revers, deasupra valorii nominale<sup>45</sup>.

#### 20 kopeiki 1817, tip I<sup>46</sup>



Metal-argint 868 ‰. Muchie punctată. Diametru: 22,1 mm. Greutate: 4,15 g. Grosime: 1,2 mm<sup>47</sup>. Monetărie: Saint Petersburg, *С.П.Б.* Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1810. Au fost bătute 21 emisiuni, între anii 1810-1811 și 1813-1826. Tiraj total cunoscut: 1.545.000 de exemplare<sup>48</sup>.

Avers: central, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o suliță în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. În stânga și în dreapta stemei inițialele meșterului monetar Pavel Stupitsyn –*ПС*. Dedesubt anul emisiunii, 1817. Cerc perlat exterior.

Revers: circular, o ghirlandă formată din ramuri de laur (stânga) și de stejar (dreapta). Deasupra coroana imperială. Central, valoarea nominală, 20 *КОПѢЕКЪ*, pe două rânduri. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală, inițialele monetăriei, *С.П.Б.* Cerc perlat exterior.

Alături de inițialele meșterului monetar Pavel Stupitsyn –*ПС* întâlnim și inițialele altor meșteri: Feodor Gelman –*ФГ*, Mikhail Feodorov –*МФ*, Pavel Danilov –*ПД*, Nikolay Grachev –*НГ*<sup>49</sup>. Aceste monede pot fi considerate variante, la fel ca și monedele care au un model diferit de coroană, mai îngustă, pe revers, deasupra valorii nominale<sup>50</sup>.

#### 25 kopeiki/1 polupoltinnik/1/4 ruble 1809, tip II<sup>51</sup>



Metal-argint 868 ‰. Muchie filiformă. Diametru: 23 mm. Greutate: 5,18 g<sup>52</sup>. Monetărie: Saint Petersburg, *С.П.Б.* Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1808. Au fost bătute patru emisiuni, între anii:

1808, 1809 și 1810. Tiraj total cunoscut: 40.000 de exemplare<sup>53</sup>.

Avers: central stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o sulită în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. Coadă vulturului este ascuțită. În stânga și în dreapta stemei inițialele meșterului monetar: Mikhail Kleiner –МК. Circular, valoarea nominală ПОЛУПОЛТИННИКЪ și anul emisiunii, 1809. Cerc perlat exterior.

Revers: circular, o ghirlandă formată din ramuri de laur (stânga) și de stejar (dreapta). Deasupra coroana imperială. Central, pe patru rânduri textul: ГОСУДАРСТВЕННАЯ РОССІЙСКАЯ МОНЕТА/ MONEDĂ RUSĂ DE STAT. Dedesubt, inițialele monetăriei, С.П.Б.. Cerc perlat exterior.

Alături de inițialele meșterului monetar Mikhail Kleiner –МК întâlnim și inițialele meșterului Feodor Gelman –ФГ. Aceste monede, bătute în anii 1808, 1809 și 1810, pot fi considerate variante.

#### 50 kopeiki/1 poltina/1/2 ruble 1818, tip II<sup>54</sup>



Metal-argint 868 ‰. Muchie netedă inscripționată: СЕР . 83 1/3 ПРОБЫ 2 ЗОЛ . 41 7/25 ДОЛ. Diametru: 28,5 mm. Greutate: 10,37 g. Grosime: 1,76 mm<sup>55</sup>. Monetărie: Saint Petersburg, С.П.Б.. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1810. Au fost bătute 21 de emisiuni, între anii 1810 și 1826. Tiraj total cunoscut: 4.250.000 de exemplare<sup>56</sup>.

Avers: central, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o sulită în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. În stânga și în dreapta stemei inițialele meșterului monetar: Pavel Stupitsyn –ПС. Circular, valoarea nominală МОНЕТА ПОЛТИНА și anul emisiunii, 1818. Cerc perlat exterior.

Revers: circular, o ghirlandă formată din ramuri de laur, în stânga și de stejar, în dreapta. Deasupra coroana imperială, varianta îngustă. Central, pe patru rânduri textul: ЧИСТАГО СЕРЕБРА 2 ЗОЛОТН. 10 1/2 ДОЛЕЙ. Dedesubt, inițialele monetăriei, С.П.Б.. Cerc perlat exterior.

Alături de inițialele meșterului monetar Pavel Stupitsyn –ПС întâlnim, la monedele bătute între anii 1810 și 1826, inițialele meșterului Feodor Gelman –ФГ, Mikhail Feodorov –МФ, Nikolay Grachev –НГ, Pavel Danilov –ПД<sup>57</sup>. Aceste monede pot fi considerate

variante, la fel ca și monedele bătute între anii 1810 și 1826 care au coroana largă, pe revers<sup>58</sup>.

#### 1 ruble 1814, tip II<sup>59</sup>



Metal-argint 868 ‰. Muchie inscripționată, СЕР-83 1/3 ПРОБЫ 4 ЗОЛ-82 14/25 ДОЛИ. Diametru: 35,5 mm. Greutate: 20,73 g. Grosime 2,5 mm<sup>60</sup>. Monetărie: Saint Petersburg, С.П.Б. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1810. Au fost bătute 28 de emisiuni, între anii 1810 și 1826. Tiraj total cunoscut: 3.600.000 de exemplare<sup>61</sup>.

Avers: central stema Imperiului, vulturul cu aripile ridicate, cu două capete încoronate și cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o sulită în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. În stânga și în dreapta stemei inițialele meșterului monetar: Mikhail Feodorov –МФ. Circular, valoarea nominală МОНЕТА • РУБЛЬ • și anul emisiunii, 1814. Cerc perlat exterior.

Revers: circular, o ghirlandă formată din ramuri de laur, în stânga și de stejar în dreapta. Deasupra coroana imperială. Central, pe patru rânduri textul: ЧИСТАГО СЕРЕБРА 4 ЗОЛОТН. 21 ДОЛЯ. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală, inițialele monetăriei, С.П.Б.. Cerc perlat exterior.

Alături de inițialele meșterului monetar Mikhail Feodorov –МФ întâlnim inițialele meșterului Feodor Gelman –ФГ, Pavel Stupitsyn –ПС, Nikolay Grachev –НГ, și Pavel Danilov –ПД. Aceste monede pot fi considerate variante.

#### 5 ruble 1818, tip II<sup>62</sup>



Metal-aur 917 ‰. Muchie zimțată oblic. Diametru: 22,6 mm. Greutate: 6,54 g<sup>63</sup>. Monetărie: Saint Petersburg, С.П.Б. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1817. Au fost bătute opt emisiuni, între anii: 1817-1819 și 1822-1825. Meșter monetar

Mikhail Feodorov –МФ. Tiraj total cunoscut: 1.520.000 de exemplare<sup>64</sup>.

Avers: central stema Imperiului, vulturul cu aripile coborâte, cu două capete și cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o sulită în mână, ucigând balaurul. În gheare vulturul are un mănunchi de nuiete, o făclie și o panglică, în dreapta și o cunună de laur și o panglică, în stânga. În dreapta și în stânga stemei inițialele meșterului monetar: Mikhail Feodorov –МФ. Circular, deasupra, valoarea nominală ПЯТУ РУБЛЕЙ / CINCI RUBLE și anul emisiunii 1804 ГОДА, dedesubt. Cerc perlat exterior.

Revers: Circular, o ghirlandă formate din ramuri de laur, în stânga și de stejar în dreapta. Deasupra coroana imperială. Central, pe patru rânduri textul: ЧИСТАГО ЗОЛОТА 1 ЗОЛОТН=39 ДОЛЕЙ. Dedesubt, sub o linie ornamentală, inițialele monetăriei, С•П•Б. Cerc perlat exterior.

Alături de inițialele meșterului monetar Mikhail Feodorov –МФ întâlnim inițialele meșterului Feodor Gelman –ФГ, Pavel Stupitsyn –ПС și Pavel Danilov –ПД. Aceste monede pot fi considerate variante.

În primii ani după încoronarea țarului Nicolae I (1826-1855) monedele de cupru păstrează designul impus de țarul Alexandru I în 1818.

#### 1 denга, 1/2 kopek 1827, tip II<sup>65</sup>



Metal-cupru. Muchie netedă. Diametru: 20 mm. Greutate: 3,41 g. Grosimea 1,8mm<sup>66</sup>. Monetărie: Ekaterinburg E.M. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1810. Au fost bătute 25 de emisiuni, între anii 1810-1828. Tiraj total cunoscut: 2.165.000 de exemplare<sup>67</sup>.

Avers: central, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o sulită în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. În stânga și în dreapta stemei inițialele meșterului monetar Ivan Kolobov-ИК. Dedesubt anul emisiunii, 1827. Cerc perlat exterior.

Revers: circular, o ghirlandă formată din ramuri de laur (stânga) și de stejar (dreapta). Deasupra coroana imperială, iar dedesubt o stea cu șase raze. Central, numele nominalului, ДЕНЬГА. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală, inițialele monetăriei E.M. Cerc perlat exterior.

Astfel de monede, ce pot fi considerate variante, au fost bătute între anii 1810-1828 și la monetăriile: St.

Petersburg-СПБ, Izhora-ИМ și Suzun-КМ. În timpul domniei țarului Nicolae I acest tip monetar a fost bătut doar în anii 1827 și 1828. Aceste monede aveau imprimate inițialele meșterului monetar Ivan Kolobov-ИК. După această dată au fost bătute alte două tipuri monetare, cu aceeași valoare nominală, ce aveau imprimate pe avers o altă variantă a stemei sau monograma țarului.

#### 1 kopeika 1827, tip II<sup>68</sup>



Metal-cupru. Muchie netedă. Diametru: 23 mm. Greutate: 6,83 g. Grosimea 1,5 mm<sup>69</sup>. Monetărie: Suzun, КМ. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1810. Au fost bătute 43 de emisiuni, între anii 1810-1830. Tiraj total cunoscut: 2.646.540 de exemplare la monetăria Ekaterinburg- EМ și 6.250.000 de exemplare la monetăria Suzun- КМ<sup>70</sup>.

Avers: central, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o sulită în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. În stânga și în dreapta stemei inițialele meșterului monetar Alexey Maleev-АМ. Dedesubt anul emisiunii, 1827. Cerc perlat exterior.

Revers: circular, o ghirlandă formată din ramuri de laur (stânga) și de stejar (dreapta). Deasupra coroana imperială. Central, valoarea nominală, 1. КОПЕЙКА. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală, inițialele monetăriei, К.М. Cerc perlat exterior.

Astfel de monede, ce pot fi considerate variante, au fost bătute între anii 1810-1830 și la monetăriile: St. Petersburg -СПБ, Ekaterinburg- EМ și Izhora- ИМ.

În timpul domniei țarului Nicolae I acest tip monetar a fost bătut între anii 1826 și 1830. Aceste monede aveau imprimate inițialele meșterului monetar Ivan Kolobov-ИК, pentru piesele bătute la monetăria Ekaterinburg- EМ și inițialele meșterului monetar Alexey Maleev-АМ pentru piesele bătute la monetăria Suzun- КМ. După această dată au fost bătute alte două tipuri monetare, cu aceeași valoare nominală, ce aveau imprimate pe avers o altă variantă a stemei sau monograma țarului.

#### 2 kopeiki 1826, tip II<sup>71</sup>

Metal-cupru. Muchie netedă. Diametru: 30 mm. Greutate: 13,65 g. Grosimea 2,3 mm<sup>72</sup>. Monetărie: Saint Petersburg, С.П.Б.. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1810. Au fost bătute 64 de emisiuni, între anii 1810-1830. Tiraj total cunoscut: 50.450.000 de exemplare la monetăria Ekaterinburg- EМ și 9.375.000

de exemplare la monerăria Suzun- KM<sup>73</sup>.



Avers: central, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o sulită în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. În stânga și în dreapta stemei inițialele meșterului monetar Ivan Kolobov- ИК. Dedesubt anul emisiunii, 1826. Cerc perlat exterior.

Revers: circular, o ghirlandă formată din ramuri de laur (stânga) și de stejar (dreapta). Deasupra coroana imperială. Central, valoarea nominală, 2 КОПѢЙКИ, pe trei rânduri. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală inițialele monetăriei, EM. Cerc perlat exterior.

Astfel de monede, ce pot fi considerate variante, au fost bătute între anii 1810-1830 și la monetăriile Saint Petersburg- СПБ și Izhora- ИМ.

În timpul domniei țarului Nicolae I acest tip monetar a fost bătut între anii 1826 și 1830. Aceste monede aveau imprimate inițialele meșterului monetar Ivan Kolobov-ИК, pentru piesele bătute la monetăria Ecaterinburg-EM și inițialele meșterului monetar Alexey Maleev-AM, pentru piesele bătute la monetăria Suzun- KM. După această dată au fost bătute alte două tipuri monetare, cu aceeași valoare nominală, ce aveau imprimate pe avers o altă variantă a stemei sau monograma țarului.

Între anii 1826 și 1831 stema Imperiului de pe aversul monedelor de argint este înlocuită cu o altă stema în care vulturul are aripile coborâte. Această stemă este imprimată și pe aversul monedelor din aur, însă pentru monedele din platină va fi folosită stema în care vulturul are aripile ridicate.

- Va urma -

#### Note:

- <https://www.unitischimbam.ro/tratatul-de-la-bucuresti-1812/>
- <https://cersipamantromanesc.wordpress.com/2010/05/25/basarabia-sub-ocupatia-imperiului-tarist-cronologie/>
- Ana Boldureanu, Eugen Nicolae, *Moneda în Republica Moldova*, Biblioteca Științifică Centrală Andrei Lupan (Institut), Chișinău, 2015, p. 297-298.
- Andrei Emilciuc, *Cadrul legal al circulației și schimbul monedelor străine în Imperiul rus (1769-1839). Specificul funcționării lui în Basarabia*, în *Revista de istorie a Moldovei, Studii*, Chișinău, p. 93.
- Ana Boldureanu, Eugen Nicolae, *op.cit.*, p. 295.
- [http://istoria.md/articol/6/Basarabia\\_Mare\\_Bessarabia\\_](http://istoria.md/articol/6/Basarabia_Mare_Bessarabia_)
- [http://istoria.md/articol/482/Basarabia\\_%C5%A2arist%C4%83\\_cronologie](http://istoria.md/articol/482/Basarabia_%C5%A2arist%C4%83_cronologie)
- Valentin Tomuleț, *Circulația monetară în Basarabia în primele decenii după anexarea ei la Imperiul rus în Studia Universitatis în Revista științifică a Universității de Stat din Moldova*, nr.10(50), 2011, p. 146-149.
- Ana Boldureanu, Eugen Nicolae, *op.cit.*, p.296.
- Ibidem*, p. 298.
- Valentin Tomuleț, *op.cit.*, p. 146.
- [https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag\\_file/84\\_102\\_Cadrul%20legal%20al%20circulației%20și%20schimbului%20monedelor%20straine%20în%20](https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/84_102_Cadrul%20legal%20al%20circulației%20și%20schimbului%20monedelor%20straine%20în%20)

Imperiul%20Rus%20%281769-1839%29.%20Specificul%20funcționării%20-lui%20în%20Basarabia.pdf

- Ana Boldureanu, Eugen Nicolae, *op.cit.*, p. 299.
- Valentin Tomuleț, *op.cit.*, p. 146.
- Ana Boldureanu, Eugen Nicolae, *op.cit.*, p. 299.
- <https://ro.ucoinn.net/table/?country=russia&period=508>
- [https://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr\\_1/1808/polushka](https://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1808/polushka)
- <https://en.numista.com/catalogue/pieces100191.html>
- <https://www.m-dv.ru/money-rossii-1700-1917/kid,16/mid,4/nid,33/types.html>
- [https://colnect.com/ro/coins/coin/286391\\_Polushka\\_%C2%BC\\_Kopek\\_EM-1801\\_-\\_1825\\_-\\_Alexandru\\_I-Imperiul\\_Rus](https://colnect.com/ro/coins/coin/286391_Polushka_%C2%BC_Kopek_EM-1801_-_1825_-_Alexandru_I-Imperiul_Rus)
- <https://www.m-dv.ru/money-rossii-1700-1917/kid,16/mid,4/nid,33/types.html>
- [http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr\\_1/1812/denga](http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1812/denga)
- <https://ro.ucoinn.net/coin/russia-1-denga-1810-1828/?tid=59022>
- [https://colnect.com/ro/coins/coin/29098-1\\_Denga\\_%C2%BD\\_Kopek\\_EM-1801\\_-\\_1825\\_-\\_Alexandru\\_I-Imperiul\\_Rus](https://colnect.com/ro/coins/coin/29098-1_Denga_%C2%BD_Kopek_EM-1801_-_1825_-_Alexandru_I-Imperiul_Rus)
- <https://ro.ucoinn.net/coin/russia-1-denga-1810-1828/?tid=59022>
- [http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr\\_1/1812/1\\_kopejka](http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1812/1_kopejka)
- <https://ro.ucoinn.net/coin/russia-1-kopek-1810-1830/?tid=59401>
- <https://en.numista.com/catalogue/pieces4683.html>
- <https://en.numista.com/catalogue/pieces26897.html>
- [http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr\\_1/1812/1\\_kopejka](http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1812/1_kopejka)
- <https://ro.ucoinn.net/coin/russia-2-kopeks-1810-1830/?tid=59381>
- [http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr\\_1/1812/2\\_kopejki](http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1812/2_kopejki)
- <https://en.numista.com/catalogue/pieces3021.html>
- Ana Boldureanu, Eugen Nicolae, *op.cit.*, p. 304.
- Ibidem*.
- [http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr\\_1/1812/1\\_kopejka](http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1812/1_kopejka)
- <https://ro.ucoinn.net/coin/russia-5-kopeks-1811-1826/?tid=59353>
- [http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr\\_1/1818/5\\_kopek](http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1818/5_kopek)
- <https://en.numista.com/catalogue/pieces26899.html>
- <https://www.m-dv.ru/money-rossii-1700-1917/kid,16/mid,5/nid,34/types.html>
- [http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr\\_1/1814/10\\_kopek](http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1814/10_kopek)
- <https://ro.ucoinn.net/coin/russia-10-kopeks-1810-1826/?tid=59327>
- [http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr\\_1/1814/10\\_kopek](http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1814/10_kopek)
- <https://en.numista.com/catalogue/pieces26899.html>
- <https://www.m-dv.ru/money-rossii-1700-1917/kid,16/mid,5/nid,29/types.html>
- [http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr\\_1/1817/20\\_kop](http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1817/20_kop)
- <https://ro.ucoinn.net/coin/russia-20-kopeks-1810-1826/?tid=59306>
- [http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr\\_1/1817/20\\_kop](http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1817/20_kop)
- <https://en.numista.com/catalogue/pieces26899.html>
- <https://www.m-dv.ru/money-rossii-1700-1917/kid,16/mid,5/nid,27/types.html>
- [https://colnect.com/ro/coins/coin/98962-25\\_Kopeks\\_Polupoltinnik\\_%D0%A1%D0%9F%D0%91-1801\\_-\\_1825\\_-\\_Alexandru\\_I-Imperiul\\_Rus](https://colnect.com/ro/coins/coin/98962-25_Kopeks_Polupoltinnik_%D0%A1%D0%9F%D0%91-1801_-_1825_-_Alexandru_I-Imperiul_Rus)
- <https://ro.ucoinn.net/coin/russia-1-polupoltinnik-1809-1810/?tid=59304>
- [http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr\\_1/1818/poltina](http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1818/poltina)
- [https://colnect.com/ro/coins/coin/98962-25\\_Kopeks\\_Polupoltinnik\\_%D0%A1%D0%9F%D0%91-1801\\_-\\_1825\\_-\\_Alexandru\\_I-Imperiul\\_Rus](https://colnect.com/ro/coins/coin/98962-25_Kopeks_Polupoltinnik_%D0%A1%D0%9F%D0%91-1801_-_1825_-_Alexandru_I-Imperiul_Rus)
- <https://ro.ucoinn.net/coin/russia-1-poltina-1810-1826/?tid=59284>
- [http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr\\_1/1818/poltina](http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1818/poltina)
- <https://en.numista.com/catalogue/pieces26901.html>
- <https://www.m-dv.ru/money-rossii-1700-1917/kid,16/mid,5/nid,24/types.html>
- [http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr\\_1/1805/1\\_rubl](http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1805/1_rubl)
- <https://ro.ucoinn.net/coin/russia-1-ruble-1810-1826/?tid=59254>
- [http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr\\_1/1814/1\\_rubl](http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1814/1_rubl)
- <https://en.numista.com/catalogue/pieces63986.html>
- [https://colnect.com/ro/coins/coin/32133-5\\_Rubles-1801\\_-\\_1825\\_-\\_Alexandru\\_I-Imperiul\\_Rus](https://colnect.com/ro/coins/coin/32133-5_Rubles-1801_-_1825_-_Alexandru_I-Imperiul_Rus)
- [http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr\\_1/1818/5\\_rub](http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1818/5_rub)
- [https://colnect.com/ro/coins/coin/98889-1\\_Denga\\_EM-1825\\_-\\_1855\\_-\\_Nicolae\\_I-Imperiul\\_Rus](https://colnect.com/ro/coins/coin/98889-1_Denga_EM-1825_-_1855_-_Nicolae_I-Imperiul_Rus)
- <https://ro.ucoinn.net/coin/russia-1-denga-1810-1828/?tid=59022>
- [https://colnect.com/ro/coins/coin/98889-1\\_Denga\\_EM-1825\\_-\\_1855\\_-\\_Nicolae\\_I-Imperiul\\_Rus](https://colnect.com/ro/coins/coin/98889-1_Denga_EM-1825_-_1855_-_Nicolae_I-Imperiul_Rus)
- [http://99-kopeek.ru/catalog/nikolay\\_1/1827/1\\_kopejka](http://99-kopeek.ru/catalog/nikolay_1/1827/1_kopejka)
- <https://ro.ucoinn.net/coin/russia-2-kopeks-1810-1830/?tid=59381>
- [http://99-kopeek.ru/catalog/nikolay\\_1/1827/1\\_kopejka](http://99-kopeek.ru/catalog/nikolay_1/1827/1_kopejka)
- [http://99-kopeek.ru/catalog/nikolay\\_1/1826/2\\_kopejki](http://99-kopeek.ru/catalog/nikolay_1/1826/2_kopejki)
- <https://ro.ucoinn.net/coin/russia-2-kopeks-1810-1830/?tid=59381>
- [http://99-kopeek.ru/catalog/nikolay\\_1/1826/2\\_kopejki](http://99-kopeek.ru/catalog/nikolay_1/1826/2_kopejki)

# 143 de ani de la proclamarea Independenței de Stat a României

- urmare din pagina 1 -

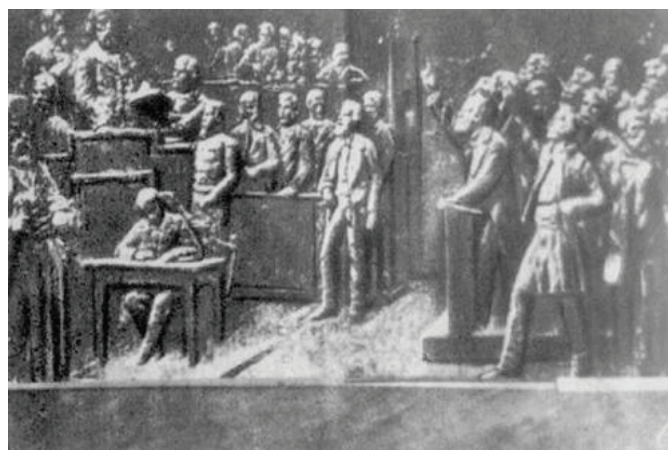
Domnilor, când s-a votat convențiunea cu Rusia, precum și cu ocaziunea interpelării domnului Stolojan, am vorbit nu numai ca ministru, dară poate că am vorbit și ca român. Astăzi însă sunt dator să vorbesc numai ca ministru, și negreșit ca ministru al României.

Domnilor, și Camera și Senatul, la interpelările domnilor Stolojan și Fălcoianu, au recunoscut că suntem în stare de război, au recunoscut că suntem dezlegați de legăturile noastre cu Înalta Poartă și că acele legături sun rupte mai întâi de către Înalta Poartă. Aceste 2 voturi au hotărât situațiunea și nu mai aveau nevoie de un comentariu mai mare. În stare de război, cu legăturile rupte, ce suntem? Suntem independenți; suntem națiune de sine stătătoare. Avem domn de sine stătător. Însă, domnilor, aci se oprește travaliul nostru? Aci se oprește misiunea noastră? Am ajuns la scopul urmărit nu de azi, ci, pot zice, de secole, și mai cu deosebire urmărit de la 1848 încoace? Mai întâi de toate, domnilor, să ne facem întrebare: ce am fost înaintea de declararea războiului? Fost-am noi dependenți către Turcia? Fost-am noi provincia turcească? Fost-am noi vasali ai Turciei? Avut-am noi pe sultanul ca suzeran? Străinii au zis aceasta; noi nu am zis-o niciodată. Noi nu am fost vasali. Sultanul nu a fost suzeranul nostru, însă, era ceva: erau niște legături sui generis; niște legături care erau slabe când românii erau tari; niște legături care erau tari când românii erau slabi.

Încercările Turciei, pretențiunile Turciei în contra noastră, dacă în adevăr nu sporeau, cel puțin se repetau neconținut; și mai mult în scris, căci în fapt nu se puteau face, pentru că Turcia slăbea din ce în ce mai mult, și numai când slăbea socotea de cuviință a-și arăta puterea către noi, pe care ne credea slabi, în acest mod rezistența Turciei ni s-a manifestat mai cu seamă în acești din urmă 20 de ani, nevoind să intre în înțelegere cu noi spre a preface acele legături sui generis, care nu mai sunt ale secolului actual și care, dacă nu mai erau de folos pentru noi, nu mai erau de folos nici pentru Turcia. Rezultatul a dovedit aceasta.

Domnilor, eu nu voi să fac procesul Turciei; aceasta este treaba oamenilor de stat, și care sunt în guvern, și care au fost, și care astăzi iau parte în Parlamentul otoman. Ei sunt datori să vază că au greșit când au răspuns pururi și într-un mod sistematic cu non possumus la toate cererile noastre. Aceasta este ceea ce ne-a adus pe noi în trista necesitate de a îndrepta armele noastre în contra armelor turcești îndreptate asupra noastră; aceasta ne-a adus în trista necesitate ca, precum pe noi ne pâra Poarta și ne învinovătea că am trădat interesele imperiului, că am rupt buna-credință, să declarăm și noi la rândul nostru că, fiindcă

tunul raționează și pune în aplicațiune amenințările cuprinse în nota din 2 mai a lui Savfet Pașa, asemenea și noi am făcut recurs la tun, și tunul nostru răspunde tunului otoman. Ne întrebați acum ce suntem? Suntem în stare de război cu turcii; legăturile noastre cu Înalta Poartă sunt rupte și când va fi ca pacea să se facă nu crez că un singur român va mai consimți ca România să reintre în pozițiunea ei de mai nainte, rău definită, hibridă și jignitoare atât intereselor României, cât și intereselor Turciei.



Proclamarea Independenței de stat a României. Foto: agerpres.ro

Așadară, domnilor deputați, nu am cea mai mică îndoială și frică de a declara în fața reprezentațiunii naționale că noi suntem o națiune liberă și independentă. Însă, domnilor, acum încep greutățile, fiindcă noua noastră condițiune cu definirea independenței noastre într-un mod mai determinat și mai absolut trebuie să fie acceptată de Europa. Aci este chestiunea, aci se reclamă patriotismul, aci se reclamă prudența, aci se reclamă sânge rece. Eu, cât pentru mine, nu m-am îngrijit deloc de notele lui Savfet Pașa, dară foarte mult m-am îngrijit de acele cuvinte, zise la tribuna Parlamentului din Londra, că România face parte integrantă din Imperiul Otoman și că armata otomană poate trece Dunărea. Aceste cuvinte m-au îngrijit. Dară ce să facem! Să stăm morți? Nu, domnilor, căci morților nimeni nu le poate ajuta; nimeni nu comptează cu morții. Noi trebuie să dovedim că suntem națiune vie, trebuie să dovedim că avem conștiința misiunii noastre, trebuie să dovedim că suntem în stare să facem și noi sacrificii pentru ca să păstrăm această țară și drepturile ei pentru copiii noștri, și această misiune în momentele de față este încredințată fraților și fiilor noștri, care mor la hotare.

Dară, odată aceasta făcută, trebuie nu numai guvernul, dară și Camera și Senatul, și națiunea să pledeze naintea Europei, naintea marelui areopag, acel areopag naintea căruia însăși Rusia se adresează și-și pledează cauza sa; să ne adresăm și să pledăm cu fermitate și cu înțelepciune buna noastră credință și buna cauză a independenței noastre. Trebuie să dovedim că, dacă noi voim să fim mai independenți decât am fost până acum, aceasta este pentru că nu mai voim să depindem de certele altora, nu mai voim să depindem de greșelile pe care le face Poarte, fiindcă, fără a acuza, sunt dator să constat că acest război a provenit din cauză că Turcia nu a vrut să țină seamă de o hotărâre unanimă a Europei, care a constatat că Poarta nu a dat creștinilor acele îmbunătățiri pe care le-a promis prin Tratatul de la Paris, nu le-a făcut măcar o condițiune de om. Ei bine, pentru că Poarta a făcut asemenea greșală, trebuie oare să plătim noi? Pentru că, domnilor, dacă războiul încă nu a venit, au venit însă greutățile lui, greutățile armatelor mari venite pe pământul nostru, și aceasta din greșeala Turciei. Iată dară pentru ce voim să fim independenți, ca să nu mai atârnam de capriciul sau de greșelile cutărui sau cutărui vizir din Constantinopole. Trebuie să dovedim că reclamăm independența pentru că și noi ca națiune avem dreptul să trăim cu viața noastră. Când toată Europa predică sentimentele de justiție, este cu drept ca aceste sentimente să se răspândească și asupra noastră și să ne lase să trăim cu viața noastră proprie, răspunzând numai pentru greșelile noastre și primind chiar pedepse pentru greșelile noastre, iar nu pentru ale altora. Trebuie să arătăm Europei că nu voim ca noi care, timp de 20 de ani, am lucrat și am dat un având de progres și de civilizațiune acestei națiuni, nu voim să vedem aceste travaliu al nostru ca să fie depus în cumpănă afară din hotarele noastre.

Așadară, trebuie să dovedim că, dacă voim să fim națiune liberă și independentă, nu este pentru ca să neliniștim pe vecinii noștri, nu este pentru ca să fim un popor de îngrijiri pentru dâșii; din contra, și încă mai mult decât până acum, să arătăm că suntem o națiune hotărâtă să ne ocupăm de noi, să ne ocupăm de națiunea noastră, să ne ocupăm de dezvoltarea ei, de dezvoltarea bunei stări morale și materiale, iar nicidecum ca să îngrijim, ca să neliniștim pe cineva. Noi voim să fim bine cu toate puterile, și cu Rusia, și cu Austria, cum am făcut cu Rusia etc., iar nu să rămânem în acele legături ca până astăzi, care nu mai au rațiunea de a fi.

Mă rezum, domnilor; voim să fim independenți, pentru că voim să trăim viața noastră proprie, pentru că nu voim să mai pătimim pentru greșelile altora, pentru că voim ca la Gurile Dunării de Jos să fim un bulevard contra războiului.

Vor fi greutăți foarte mari, pentru că din nenorocire interesele europene de multe ori se încrucișează, dară cu prudentă, cu patriotism, urmând o politică energică, dară pururi ținând seamă de greutăți, precum am făcut de 20 de ani, cum am făcut totdeauna de când eram 2 mici provincii și astfel am ajuns să fim ceea ce suntem

astăzi; dacă, zic, vom pune o asemenea energie și dacă energia noastră va fi nedezlipită de înțelepciune, eu cred că vom ajunge ca, atunci când pacea se va face, România să fie și ea națiune de sine stătătoare și să nu i se mai zică de nicăieri că face parte din Imperiul otoman.

O mai declar încă o dată, nu crez eu că dreptatea Europei, că chiar interesul Europei ar voi să ne mai întoarcem în condițiunile de mai înainte, jignitoare și nouă și chiar păcii Europei întregi.

Domnilor, crez că este de prisos să răspund mai pe larg la întrebarea ce mi se face prin această interpelare, dacă am notificat puterilor ruperea relațiilor noastre cu Înalta Poartă; căci circulara guvernului este în mâna tuturor puterilor și nici un guvern nu și-a făcut iluziuni despre dânsa. Au putut să se găsească ziare care au făcut aprecierile lor după cum au crezut ele, dară circulara aceea este categorică și constată că legăturile noastre cu Înalta Poartă sunt rupte, că suntem în stare de război și că starea noastră de război este făcută de însăși Turcia, nu numai pe teritoriul nostru, dară și în apele noastre.

Încât se atinge de ceea ce avem să facem, noi ne vom face datoria. Vocea țării și datoria aceluia care sunt pe aceste bănci vor face și mai mult, și ceea ce vor face ei va face Dumnezeu, va face puterea care niciodată nu ne-a lipsit. Atâta numai, că trebuie să ținem seamă totdeauna că noi suntem stat mic, dară european, și nu ne este permis să facem nimic în contra marilor interese europene și mai cu osebire în contra sentimentelor de dreptate și în contra bunei-voințe ce Europa ne-a arătat de 20 de ani, și care crez că nu ne va lipsi și de acum înainte.

Încă o dată vă declar, domnilor, în numele guvernului, că noi ne privim ca în război cu Poarta, că legăturile noastre cu Poarta sunt rupte, că guvernul va face tot ce va fi cu putință ca starea noastră de stat independent și de sine stătător să fie recunoscută de Europa la viitoarea pace, pe care și guvern și dumneavoastră și țara întregă o dorește să o vadă cu o oră mai înainte.

Domnilor, la moțiunea făcută de onor. domn Fleva n-am ce zice decât 2 cuvinte: domni-sa a binevoit, în dezvoltarea interpelațiunii sale, a zice că pe această bancă ministerială sunt din acei bărbați care au lucrat la aducerea stării actuale a lucrurilor, la renașterea României. Așa este, se află pe această bancă din acei bărbați care din tinerețe au lucrat pentru ca să ajungem unde am ajuns; dară se află pe această bancă și juni, care vor duce mai departe ceea ce bătrânii au început.

Un singur cuvânt am să vă mai zic astăzi: ne vedeți pe noi reci, fără entuziasm, raționând cu sânge rece. Ei bine, în ziua când Europa va recunoaște aceea la care toți trebuie să lucrăm, va recunoaște hotărârea noastră și ne va pune sub scutul unui viitor tratat de pace european -, în ziua aceea, pe această bancă nu veți mai găsi bătrâni; ne veți găsi pe toți tineri și plini de entuziasm."

Preluat de pe: <https://sergiuotreanu.ro/2018/05/09/discursul-independentei-romaniei-mihail-kogalniceanu/>

# 9 mai 1945 - 75 de ani de la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial în Europa

- urmare din pagina 1 -

4. În 1941, peste 3 milioane de automobile au fost fabricate în SUA. Doar alte 139 au fost făcute în timpul întregului război.
5. Patru soldați germani din cinci, uciși în război, au murit pe frontul de est.
6. Doar 20% dintre bărbații născuți în Uniunea Sovietică în 1923 au supraviețuit războiului.
7. Doar un om din patru bărbați care slujeau pe submarineele germane au supraviețuit.
8. Asediul de la Stalingrad a avut ca rezultat mai mulți morți sovietici (militari și civili) decât SUA și Marea Britanie au suferit (împreună) în tot al doilea război mondial.
9. Pentru a evita termenul de „hamburger”, care suna prea german, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, americanii au folosit numele „Liberty Steak”.
10. Nepotul lui Adolf Hitler, William Hitler, a servit în Marina SUA în timpul celui de-al doilea război mondial. După război și-a schimbat numele.
11. Adolf Hitler și Henry Ford au ținut fiecare o imagine înrămată a celui alt pe biroul său.
12. Rata mortalității pentru POW-uri în lagărele rusești a fost de 85%.
13. Prima bombă aruncată pe Berlin de către aliați a ucis singurul elefant din grădina zoologică din Berlin.
14. Dacă ar fi fost nevoie pentru o a treia bombă atomică, orașul vizat ar fi fost Tokyo.
15. Hiroo Onoda, un ofițer de informații al armatei japoneze imperiale care a luptat în al doilea război mondial, nu s-a predat niciodată în 1945. Până în 1974, timp de aproape 30 de ani, și-a menținut poziția în Filipine. Fostul său comandant a călătorit din Japonia pentru a emite personal ordinele care îl scuteau de serviciu în 1974.
16. Numărul total de victime pentru cel de-al Doilea Război Mondial a fost cuprins între 50 și 70 de milioane de persoane, 80% dintre acestea venind doar din patru țări - Rusia, China, Germania și Polonia. Peste 50% din victime au fost civile, majoritatea fiind femei și copii.
17. Franța avea în 1940 mai multe tancuri, arme și soldați decât Germania.
18. Naziștii s-au apropiat de dezvoltarea plutoniului.
19. Svastica a însemnat lucruri foarte diferite înainte ca Hitler să-l folosească în beneficiul naziștilor.
20. Regina Elisabeta a servit ca șofer și mecanic în război.
21. Trenul privat al lui Hitler a fost numit „Amerika”.
22. Hitler a executat 84 dintre propriii săi generali.
23. Hitler a refuzat să folosească arme biologice în luptă.
24. Un tip de arme biologice pe care naziștii au considerat că le-au dezlănțuit pe dușmanii lor a fost o armată de gândaci de cartofi, pe care au crezut că ar putea să îi arunce în Anglia pentru a distruge culturile sale și a provoca foamete răspândită.
25. Coca-Cola a fost tratată ca o necesitate militară. Pentru a ajuta la furnizarea băuturii răcoritoare băieților din primele linii, compania Coca-Cola a înființat fabrici de îmbuteliere în Africa de Nord pentru a le permite să producă și să livreze milioane de sticle pentru soldații staționați în Europa.
26. Țara cu cel mai mare număr de pierderi ale celui de-al doilea război mondial a fost Rusia, cu peste 21 de milioane de victime.
27. Se estimează că 1,5 milioane de copii au murit în timpul Holocaustului. Aproximativ 1,2 milioane dintre ei erau evrei și zeci de mii erau romi.
28. Între 1939 și 1945, Aliații au aruncat 3,4 milioane de tone de bombe, ceea ce a însumat o medie de 27.700 de tone pe lună.
29. Max Heiliger a fost numele fictiv pe care SS l-a folosit pentru a stabili un cont bancar în care au depus bani, aur și bijuterii preluate de la evrei europeni.
30. În timpul celui de-al doilea război mondial, japonezii au lansat 9.000 de arme armate de vânt de hârtie și baloane din mătase cauciucată care transportau bombe incendiare și anti-personal în S.U.A. Singurii morți în urma unei bombe cu balon au fost șase americani (cinci copii și o femeie însărcinată) la un picnic din Oregon.
31. Tactica japoneză Kamikaze („vântul divin”) a fost sugerată pe 19 octombrie 1944 de viceamiralul Onishi, în încercarea de a echilibra avantajul tehnologic al invadării forțelor americane. Deși numerele sunt disputate, au murit aproximativ 2.800 de piloți kamikaze. Au scufundat 34 de nave americane, au distrus 368, au ucis 4.900 de marinari și au rănit 4.800.
32. Dr. Josef Mengele („Îngerul morții”) a folosit aproximativ 3.000 de gemeni, majoritatea romi și copii evrei, pentru experimentele sale dureroase genetice. Doar aproximativ 200 au supraviețuit. Experimentele sale au inclus luarea globului ocular al unui gemen și atașarea lui pe spatele capului celui alt gemen sau schimbarea culorii ochilor copiilor prin injectarea de colorant. Într-un caz, doi gemeni romi au fost cusuți împreună în încercarea de a crea gemeni siamezi.
33. În perioada 1940-1945, bugetul de apărare al SUA a crescut de la 1,9 miliarde dolari la 59,8 miliarde de dolari.
34. Cea mai puternică armă de artilerie creată de orice națiune și folosită în cel de-al doilea război mondial a fost numită Karl de către designerul său general Karl Becker. Folosit mai ales împotriva rușilor, arma uriașă putea trage o bombă de 2,5 tone la trei mile. Bombele aveau o lățime de 24 de centimetri și puteau trece prin patru până la cinci metri de beton.
35. Cea mai mare bătălie de tancuri din istorie s-a produs între germani și ruși în împrejurimile orașului Kursk din Rusia în perioada 4-22 iulie 1943. Mai mult de 3.600 de tancuri au fost implicate.
36. Rudolf Hess, adjunctul lui Adolf Hitler în partidul nazist, a fost ultima persoană care a fost încarcerată în Turnul Londrei.
37. Hitler a proiectat drapelul nazist. Roșul a reprezentat ideea socială a nazismului, albul pentru naționalism și svastica neagră pentru lupta omului arian.



38. Leandru este floarea oficială a orașului Hiroshima, deoarece a fost primul care a înflorit din nou după explozia bombei atomice din 1945.
39. Bătălia de la Cotul Donului a reprezentat cea mai mare catastrofă militară din istoria României. În mai puțin de două zile, armata română a pierdut undeva în jur de 150.000 de soldați, aproape jumătate dintre întreaga armată a țării.
40. În timpul celui de-al doilea război mondial, regele George al VI-lea a fost în război cu Germania ca rege al Marii Britanii, dar ca rege al Irlandei a fost în pace cu Germania și a validat acreditările ambasadorilor germani. După al doilea război mondial, el a fost în război cu el însuși ca rege al Pakistanului și separat ca rege al Indiei.
41. Ultimul prizonier de război din cel de-al Doilea Război Mondial care a fost repatriat a fost un soldat maghiar, pe nume Andras Toma, care a fost luat prizonier de Armata Roșie în



1944. A fost descoperit trăind într-un spital de psihiatrie rusă în 2000. A murit câțiva ani mai târziu.

42. Nutella a fost inventată în timpul celui de-al Doilea Război Mondial de Pietro Ferrero, un producător de patiserie Italian care a amestecat alune în ciocolată pentru a-și extinde proviziile de cacao.
43. Între anunțul predării Germaniei în timpul celui de-al doilea război mondial la radio și Joseph Stalin adresându-se națiunii 22 de ore mai târziu, Rusia a rămas literalmente fără votcă.
44. Kyoto a fost inițial în fruntea listei de ținte cu bomba atomică în timpul celui de-al doilea război mondial, dar a fost înlăturată personal de secretarul de război al SUA, Henry L. Stimson. Înainte de război fusese la Kyoto în luna de miere.
45. Aproximativ 20% din populația Poloniei a murit în al doilea război mondial, cel mai mare procent din orice națiune.
46. Orașul Thierville, Franța, nu a suferit pierderi în ultimele cinci războaie ale țării: primul război mondial, războiul franco-prusian, cel de-al doilea război mondial, primul război din Indochina și războiul algerian. Toți soldații care au luat parte la aceste războaie s-au întors acasă.
47. La 11 noiembrie 1918 după primul război mondial, când a fost semnat Tratatul de la Versailles, mareșalul francez Ferdinand Foch a declarat „Aceasta nu este o pace. Este un armistițiu de douăzeci de ani.” Douăzeci de ani și 65 de zile mai târziu a izbucnit al doilea război mondial.
48. În 2013, The Wall Street Journal a descoperit o memorie cache de fișiere care dezvăluia că guvernul Statelor Unite a lobotomizat peste 2000 de veterani împotriva voinței lor după WW2. Veteranii au fost lobotomizați din motive precum stress post traumatic, depresie, schizofrenie și ocazional homosexualitate.
49. Câțeva culturi religioase din Melanesia (insulele din Pacific) credeau că mar-

fa adusă de soldații americani în timpul celui de-al Doilea Război Mondial reprezenta cadouri din partea zeilor. Prin urmare, au construit porturi ceremoniale pentru ca zeii să le trimită marfă și au început să practice marșuri militare în ceremonii religioase. Ele sunt cunoscute sub numele de cultul marfii.

50. Un soldat german, în timpul celui de-al doilea război mondial, numit Werner Goldberg, a devenit băiatul afișului german pentru recrutare, fiind numit „Soldatul ideal german” datorită aspectului său fizic. În mod ironic, era pe jumătate evreu.
51. Japonezii au invadat cea mai mare parte a Malaeziei în timp ce conduceau bicicletele în timpul celui de-al doilea război mondial.
52. Chardakhlu, un mic sat armean a trimis 1250 de oameni capabili să lupte în al doilea război mondial. 853 dintre aceștia au primit ordine și medalii, 2 au devenit Mareșali ai Uniunii Sovietice, 12 au devenit generali și 7 au devenit Eroi ai Uniunii Sovietice.
53. Filipinele au ketchup de banane. În timpul celui de-al doilea război mondial, a existat un deficit de roșii și au fost nevoiți să utilizeze banane ca înlocuitor pentru a reproduce ketchupul. Este preparat din piure de banane, zahăr, oțet și mirodenii.
54. În timpul celui de-al doilea război mondial, combustibilul folosit pentru torpilele marinei americane a fost alcoolul cu cereale de mare puritate. Marinarii amestecau cu suc de ananas și l-au numit becul suc de torpile. Diverși aditivi otrăvitori au fost amestecați în alcoolul combustibil de către autoritățile marine pentru a face ca alcoolul să fie de ne băut, iar marinarii americani au folosit diverse metode pentru a separa alcoolul de otrăv.
55. În timpul celui de-al doilea război mondial, națiștii au dezvoltat un cocktail de droguri experimentale, iar medicii nazisti au descoperit că subiecții care au luat drogurile au putut să mărșăluiască 88,5 kilometri fără oboseală.



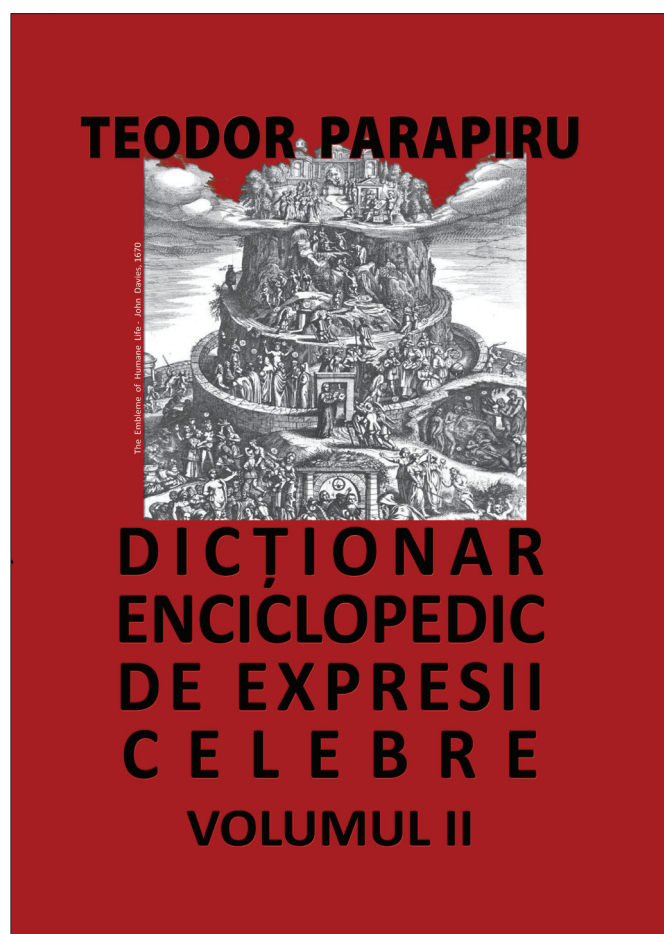
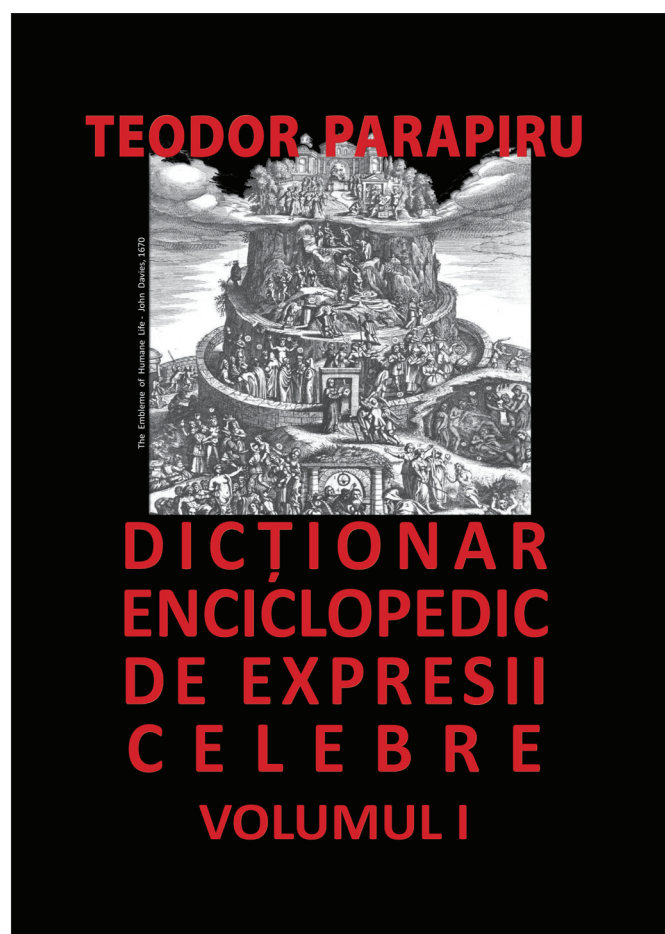
56. Memorialul Holocaustului din Berlin este acoperit cu un produs chimic anti-graffiti. Acesta a fost fabricat de aceeași companie care a fabricat gazul Zyklon B care a fost utilizat în camerele de gaze din lagărul de concentrare în timpul celui de-al doilea război mondial.

#### Notă:

\*Inițial, la 8 mai 1945, generalul Alfred Jodl, șeful OKW (Comandamentul Suprem al Armatei Germane) a semnat actul capitulării necondiționată la Rheims. Deoarece Uniunea Sovietică avea doar un reprezentant de rang inferior pe lângă forțele aliate de la Rheims, o nouă ceremonie a capitulării forțelor germane a avut loc la Berlin a doua zi, unde generalul Wilhelm Keitel a semnat capitularea necondiționată în fața generalului Gheorghi Jukov, reprezentantul cel mai înalt al Armatei Roșii. ([https://ro.wikipedia.org/wiki/Sfârșitul\\_celui\\_de-al\\_Doilea\\_Război\\_Mondial\\_în\\_Europa](https://ro.wikipedia.org/wiki/Sfârșitul_celui_de-al_Doilea_Război_Mondial_în_Europa))



## CĂRȚI SOSITE LA REDACȚIE



## O CARTE MONUMENT\*

Gh. NAZARE

Timp de peste 25 de ani, profesorul, scriitorul și jurnalistul Teodor Parapiriu a construit o CARTE-MONUMENT, *Dicționar Enciclopedic de Expresii Celebre*, în patru ediții. Volumul primei ediții, apărut în anul 1994, are 160 de pagini și conține 104 expresii, cel din anul 2002 are 484 de pagini și cuprinde 551 de expresii, cel din anul 2010 are 783 de pagini și numără 704 expresii, iar ultimele două volume, care reprezintă cea de-a IV-a ediție, apărute în anul 2019, au 1172 de pagini și includ 1016 expresii. Tematica „expresiilor celebre” este acoperitoare pentru mai multe domenii de referință: nume proprii, de semnificații literare, istorice, artistice, religioase, filozofice, științifice, sociale, politice, anecdotice etc. Evident, nu ne propunem să așezăm în acest text toate „expresiile” pe domenii de referință – astfel ar trebui să rescriem cele două volume, structurate altfel decât alfabetic -, ceea ce ar fi imposibil. Totuși, vom încerca să ilustrăm fiecare domeniu de referință cu cele mai semnificative „expresii”, pentru a pune și mai evident în valoare opera-monument a scriitorului Teodor Parapiriu, cel care spune cu o modestie dezarmantă că a scris această carte cu „sentimentul că realizăm un fapt util pentru mulți cititori”. Un confrate într-ale scrisului cu autorul, impresionat de travaliul acestuia pentru realizarea

*Dicționarului*, aprecia că ar merita din plin titlul de doctor în „intelectualitate”, cât și de un premiu al Academiei Române, propunere la care subscriu cu entuziasm.

Ediția a IV-a, menționează autorul, este „revizuită și adăugită”. Câteva exemple sunt edificatoare în acest sens, punând foarte limpede în evidență efortul deosebit al cercetătorului (de data aceasta, alături de al scriitorului și al jurnalistului Teodor Parapiriu). În noua ediție, în comparație cu cea din anul 2002, spre exemplu, numărul reperelor/expresiilor pe literele alfabetului este, în multe cazuri, aproape dublu: litera A (42 în ediția 2002 și 79 în ediția 2019), litera C (56/ 109), litera D (22/ 40), litera M (36/ 60), litera O (16/ 35), litera P (61/ 115), litera V (23/ 44). De asemenea, de la o ediție la alta expresiile „redate” au fost îmbogățite documentar și informativ, profesorul Parapiriu descoperind noi date, dând noi sensuri/ interpretări unor noțiuni, sintagme, unor noi „ziceri”. Evident, considerațiile noastre nu vor putea cuprinde nici sub aspect numeric și nici al interpretării toate cele peste 1000 de „expresii celebre” care fac obiectul celor două volume. Totuși, vom încerca să esențializăm tematic și în conținut o parte din impresionantul material, făcând-o și numai selectiv, cu vădita intenție de a oferi cititorului îndemnul

intelectual de a consulta acest „monument” scris, rezultat al strădaniei de peste 25 de ani a profesorului Parapiru.

Vom începe cu evocarea unor personalități care și-au lăsat numele, pentru eternitate, în istoria și cultura omenirii. Spre exemplu, Galileo Galilei este recunoscut ca fiind „adeptul metodei experimentale, al observației directe și al demonstrației matematice în știință”, Confucius, un „gânditor al lumii și învățător al oamenilor”, irlandezul Henry Ford, magnatul automobilului care-i poartă numele, avea o „înzestrare ieșită din comun și spirit novator în lucrul cu diferite feluri de mașini”, Ivan Petrovici Pavlov cel care „a edificat un sistem științific pe baza constatărilor ce s-au impus din fapte și experimente”, Hammurabi, regele Babilonului, era înzestrat cu o „capacitate diplomatică excepțională, calități organizatorice și militare impresionante”, Pericle, conducătorul Atenei, remarcat printr-o „conducere vizionară”, marele naturalist Charles Darwin, autorul unei lucrări fundamentale, „Originea speciilor”, cu contribuții deosebite despre „evoluționism și selecție naturală”, Nicolaus Copernicus, autorul unei noi teorii despre „imaginea cerului mai aproape de realitate și de rațiunea fenomenelor”, Nostradamus, receptat fie ca vizionar infailibil..., fie ca autorul unei opere care permite interpretări savante”, Pitagora, mare filosof și matematician al antichității, pentru că a impus „exigențe și norme de conduită morală ireproșabilă, cunoștințe și atitudini, credință religioasă”, Giovanni Giacomo Casanova, rămas în conștiința posterității drept „unul dintre cei mai mari aventurieri ai tuturor timpurilor”, Caligula, unul dintre împărații „cruzi și demenți” ai Imperiului Roman. Enumerarea ar putea continua cu generosul Mecena, Hanibal, învingătorul cartaginez al romanilor, Blaise Pascal, mare filosof francez, Franz Kafka, Martin Luther, Wilhelm Tell, Napoleon Bonaparte, Mendeleev, Machiavelli, „abilul diplomat florentin”, marii gânditori ai antichității, Aristotel, Platon, Tales din Milet, matematicianul Arhimede etc.

Sunt expresii încetățenite în conștiința umanității pe care le folosim adesea, uneori chiar fără a le înțelege în mod explicit sensul adevărat. Ca urmare, ne vine în ajutor celebrul Dicționar. Câteva exemple sunt edificatoare: „A da Cezarului ce este al Cezarului” (sensul curent de recunoaștere a meritelor și calităților unei persoane), „A fi Alfa și Omega” (a se crede cineva, a fi determinant în desfășurarea unor evenimente, situații, întâmplări), „A fi Toma Necredinciosul” (referire la o persoană sceptică, care nu poate fi convinsă prin afirmațiile cuiva, ci doar prin probarea cu fapte), „Arca lui Noe” (mijloc de salvare prin credință, spațiu al vieții unui cataclism), „Arhipelagul Gulag” (definirea unui spațiu al suferinței copleșitoare, al terorii permanente și al exterminării sistematice), „A te spăla pe mâini, ca Pilat din Pont” (evitarea asumării unei răspunderi de mare gravitate), „Biblioteca de la Alexandria” (numele unui motiv de mândrie umană, folosit ca referință pentru dotare excepțională și capacitate de informare exhaustivă), „Calul Troian” (o persoană infiltrată printr-o stratagemă ingenioasă într-un loc inaccesibil), „Călcâiul lui Ahile” (un loc vulnerabil într-un ansamblu care, altfel, pare inaccesibil oricărei forțe adverse), „Cina cea de Taină” (desemnează o reuniune restrânsă, unde se discută chestiuni esențiale, secrete, în măsură să producă schimbări de atitudine în raport cu un fenomen, un personaj, o problemă), „Dealul Golgotei” (parcurgerea unui traseu tragic al durerii de către o persoană nevinovată, persecutată de dușmani), „De la Ana la Caiafa” (tergiversarea premeditată a unei probleme de mare importanță, o permanentă amânare care să ducă la refuz), „Întoarcerea în Ithaca” (expresie sugestivă pentru orice revenire într-un spațiu de identificare socială și sentimentală, ideea de patrie eternă), „Mielul lui Dumnezeu” (sintagmă metaforică pentru puritatea și credința

unei persoane), „Nasul lui Pinocchio” (sugerează o persoană care deformează cu premeditare adevărul, îl falsifică), „Sărutul lui Iuda” (pecetea pusă cuiva pentru un gest care semnifică trădarea abjectă, prefăcătorie etc.).

De asemenea, se găsesc în Dicționar expresii de mare utilitate intelectuală, cu conotație istorică („Atacul de la Pearl Harbor”, „Bătălia Angliei”, „Căderea Bastiliei”, „Căderea Romei”, „Columna lui Traian”, „Încoronarea lui Napoleon”, „Scandalul Watergate”, „Epoca lui Pericle”, „Cancelarul de Fier” etc), literară („A fi Cenușăreasă”, „A fi un Barbă-Albastră”, „A fi un Don Juan”, „A fi un Sherlock Holmes”, „Alice în Țara Minunilor”, „Apa Vieții”, „Așa grăit-a Zarathustra...”, „Cartea Cărților”, „Cântarul lui Filip”, „Cavalerul Tristei Figuri”, „Călătoria lui Ghilgameș”, „Cântarea Cântărilor”, „Comedie Umană”, „Divina Comedie”, „Insula lui Robinson”, „Lumile lui Gulliver”, „Legenda lui Dracula”, „Muzicanții din Bremen”, „Micul Prinț”, „Răzbunarea lui Monte Cristo”, „Războiul celor Două Roze”, Erudiția lui Erasmus”, „Manuscrisele de la Marea Moartă”, „Lampa lui Aladin” etc.), artistică („Argumentul lui Hiperides”, „Coloanele lui Hercule”, „Mausoleul din Halicarnas”, „Marele Zid Chinezesc”, „Naiul lui Pan”, „Piramida lui Keops”, „Surâsul Giocondei”, „Canonul lui Polyclet” etc.), religioasă („Apostolul Neamurilor”, „A (se) pogorî (asupra cuiva) Duhul Sfânt”, „Apa Meribei”, „A merge la Mecca”, „A fi (Mare) Patriarh”, „A fi de la Adam și Eva”, „Cele Zece Porunci”, „Epifaniile lui Iisus”, „Drumul Crucii”, „Dealul Golgotei”, „Iertarea lui Dumnezeu”, „Fiul omului”, „Misiunea apostolilor”, „Tatăl nostru”, „Învierea lui Iisus”, „Învierea lui Lazăr”, „Marea schismă”, „Noaptea Sfântului Bartolomeu”, „Reformele lui Luther” etc.), filosofică („Doctrina/ Metoda Yoga”, „Doctorul Jekyll și domnul Hyde”, „Panopticul lui Bentham”, „Orbirea lui Democrit” etc.), științifică („Galaxia lui Gutenberg”, „Educația Spartei”, „Hieroglifile lui Champollion”, „Oaia Dolly” etc.), politică („Doctrina Monroe”, Cortina de Fier”, „Ostracizarea lui Clistene”, „Spiritul Ialtei”, „Scandalul Watergate” etc.), sportivă („Banchet olimpic”, „Disperarea lui Timanthes”, „Discul lui Iphitos”, „Jocurile olimpice”, „Jocurile Heraia”, „Performanțele lui Milon din Crotona”, „Pentatlonul Muzelor” etc).

Cele peste 1000 de texte care fac obiectul celor două volume pun în valoare o mare bogăție de informații, de date, de interpretări, interpretări explicite, sinteza de la sfârșitul fiecărui text, a fiecărei expresii, care aparține autorului volumelor, este concisă, clară, limpede, semnificativă.

Am oferit cititorilor în mod intenționat o abordare mai detaliată, sub aspectul exemplelor, decât se obișnuiește în prezentarea unei cărți, încercând să conving pe toți cei interesați și pasionați – și nu numai - că un asemenea gen de literatură, un atare „monument” literar, merită din plin să se găsească în biblioteca proprie. De asemenea, considerăm că se impune ca fiecare bibliotecă publică, fiecare bibliotecă școlară și universitară, din județ și din țară, să achiziționeze cel puțin un exemplar din lucrarea respectivă. Dicționarul este o carte de cultură enciclopedică, de erudiție, o carte de referință pentru cultura românească, dar deplin accesibilă publicului larg, iubitor de istorie și literatură, de politică, filosofie și religie, de anecdotică.

Pentru o asemenea „ispravă” culturală de interes național se cuvine apreciat și efortul Editurii SENIOR, din Călărași, cât și al Tipografiei Don Star, din Galați.

\*Teodor Parapiru, *Dicționar Enciclopedic de Expresii Celebre*, ediția a IV-a, revizuită și adăugită, vol. I-II, Editura SENIOR, Călărași-2019, 1172p.

**Delir după Rahmaninov\***

Simion BOGDĂNESCU

**Preludiu la rece**

Frig  
de sunete,  
frig  
de flacăra,  
spicele ploii  
covrig  
de cîine  
pe țărîna  
melodioasă,  
dincolo de rîpă  
o cruce  
în sfînta sa pază,  
uterul mamei,  
al lui mater,  
al lui mutter,  
pe lîngă-o altă  
claviatură  
de țepene cruci  
în delăsare de ploaie  
de nervi  
de spice,  
nesalvat,  
uterul de țărîna  
al mamei,  
al lui mutter, –  
o simt pe mater  
cum îmi îngîină  
cu ochi de cîine  
bătut:  
– Ți-i frig?  
Suferi, băiete?  
Suferi pe ploaie?

e-mail: [revistaelanul@gmail.com](mailto:revistaelanul@gmail.com)  
<http://sites.google.com/site/elanulvs/>

Redacția (tel.: 0235-436100)

Redactor șef: **Marin Rotaru**

Redactor-șef adjunct: **Cristian Onel**

Redactori corespondenți:

prof. univ. dr. **Vlad Codrea**,

Univ. „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca  
prof. univ. dr. **Ștefan Olteanu**, București

asist. univ. dr. **Bogdan Rățoi**,

Univ. „Al. I. Cuza Iași”

**Dan Ravaru**, Vaslui

**Corneliu Bichineț**, Vaslui

**Mircea Coloșenco**, București

dr. **Arcadie M. Bodale**, Vicovu de Sus

**Serghei Coloșenco**, Bârlad

dr. **Laurențiu Chiriac**, Vaslui

Prof. dr. **Janeta Maria Iuga**, Timișoara

dr. **Sorin Langu**, Galați

ISSN: 1583-3593

Tehnoredactare: Bogdan Artene  
Tipar: SC Irimpeș SRL Bârlad

Eu n-am vrut  
să te nasc,  
dar, dacă tot  
te-ai născut,  
îmbracă iar  
uterul meu  
și treci  
delăsător  
în pămînt.

**Tei atei**

Într-un fel, noi înflorim  
Tei atei în țintirim

Și-n fior străvechi, nesfînt,  
Susurăm pe sub pămînt

O șerpoaică ce-o să sugă  
O ureche clăpăugă

Luna, brustură păgîină,  
Tei atei la cruci îngîină.

**Oboi pițigoi**

Toarce, Sapho, din oboi  
Cip-cirip de pițigoi,

Ciupilicu, ciupi licu  
Secere-ți insecte timpu'

Din omătul cel mai cel,  
Moale sufletul de miel,

Cu zăpadă singură,  
Descîntă-mi pe lingură,

Lingură de cald inel,  
Ochi prelung violoncel

Cu ninsoare pe livezi  
Doar absența mea s-o vezi

De la blid la lingură,  
Pițigoi pe scîndură

Toarce, Sapho, și mă du  
Să-mi ciupească sufletu'

Lîngă liniștea de-apoi  
Un oboi de pițigoi!

**Doar cornii din scurte  
sincope**

Întinderea se exprimă  
cu atîta asprime în atîta cruzime  
și-n atîta tăcere  
talere gata de înălțare  
și-n aiurare și-n cădere  
o ridicare de albe arcușuri  
în sala aurită și lună  
de sclipire a privirilor și-a distrugătorilor  
flautiști  
împreună,  
doar cornii din scurte sincope îmi scot  
gîndul fumuriu  
și sufletul în cenuși către codru  
și către racle de-a rîndul,  
oscilații, frazele singure, tonurile  
scurtimea din gîturi întoarse de-alămuri  
ce suflă

**larbă infinită**

Locuitor al somnului meu  
de la etajul patru sub cer,  
minus metru pe metru  
la demisol subpămînt,  
plus metru pe metru  
de-nsingurare  
și metru cub pe metru cub  
de lemn, de somn, de criptă,  
șaptezeci de ani-lumină  
de metri cubi în cer,  
nesomn chiar locuit,  
chiar cine sunt,  
drept cine sunt  
de tot mă latră  
cîini de insomnie  
pe melodii  
de iarbă infinită.

**Arpeggiu în Fa minor**

Cum săbiile tac în teaca lor  
Eu m-am retras, demult, cu umbra-n  
mine,  
Deși-ntrebarea vechilor suspine  
Mai cade steag de lup înșelător,  
Voi mai tăia ce-a fost din ce nu vine  
Cum săbiile tac în teaca lor?...

\* Editura Timpul, Iași, 2020.

**Număr apărut cu sprijinul Centrului Județean pentru  
Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui**

**Responsabilitatea pentru conținutul articolelor aparține, în exclusivitate, autorilor.**

## Pe ce te bazezi, domnule?

Gruia NOVAC

Continuând să rămână, în judecata critică a multora, un **caz de istorie literară**, lui Marin Preda încă i se mai poate demonstra ca perfect „logică” rampa urcând de la apelativul „scriitor model al perioadei bolșevizate de patriotism socialist” la strălucita pecete-etichetă de „scriitor-mit”. **Atunci**, el era „conștiința cea mai înaltă a scriitorului contemporan” (Marian Victor Buciu), dar **acum**, mitizându-l, nu atât pentru valoare, cât mai ales pentru notorietate, acceptăm „aceleași mod de reprezentare a trecutului, cu aceleași amnezii și exaltări păguboase” (Eugen Negrici).

Marin Preda, azi, nu poate fi studiat serios altfel decât printr-o „judecare lucidă și fermă” (Adrian Jicu). Reluând grilele din anii antedecembriști, vom avea surpriza îndepărtării de adevăr, plasându-l pe Preda în zona miticului definitiv. Iar de aici și până la a-l socoti **mit**, adică intangibil, sacru, dincolo de judecăți realiste, canonizat, este mai puțin decât puțin. Și nici n-ar trebui să uităm că sunt destule miturile care parazitează literatura. M. Preda este unul dintr-acestea!

Numele său este încă foarte cunoscut, dar numărul știutorilor bibliografiei autorului romanului *Moromeții* e primejdios de mic. Absolut întâmplătoare și deloc răuvoitoare, câteva sondaje printre mulții cunoscuți pe care-i am, aparținând unor medii foarte diverse din punct de vedere cultural (cu destui analfabeți funcționali!), au devenit prilej de scandaloașă bunădispoziție mascată. Iar subiectul „important” al acestora erau, mai cu seamă, unele titluri – nu toate –, nicidecum narațiunile care nu le ocupaseră vreodată timpul, folosit, evident, pentru preocupări mai lucrative, ale scrierilor lui Marin Preda. Dacă absolenții mai vechi ai unor licee își mai amintesc câte ceva despre cel născut în Siliștea-Gumești, cei de azi sunt deadreptul hilari într-o provocare de acest fel.

Explicații pot fi găsite, convenabile ori ba, după prejudecăți sau (poate!) certitudini, fapt e că Marin Preda, asemenea atâtor zei de ieri despre care nu se vorbește din... necesitate, e intrat într-o zonă gri a dezinteresului. Și chiar dacă – în mai, 2020 – s-au împlinit patru decenii de la moartea lui (controversată?!), cu excepția unei pagini din „România literară”, semnată de Răzvan Vonceu, mai nimeni nu și-a (mai) amintit de el...

Mi se va zice că sunt exagerat, nedrept sau nepriceput; însă în doar câteva împrejurări orale își mai aduce aminte cineva de vreo zicere marinpredească: „lungeste vorba ca gaia mațu”, „nu-i place ce-i mai bun pe lume, carnea de porc”, „ce câștig ți-aduce ție școala, mă!”, iar „bășcăliile” din poaina lui locan, fierarul, fac obiectul unor amintiri nematerializate, nemaistând, totuși, în picioare ironiile, „gustate” **atunci** de critică și de analizele literare ale profesorilor de literatură, la adresa Majestății Sale și ale orânduiri... capitaliste!

Stălp al societății socialiste („multilateral dezvoltate”), n-a fost, pentru regim, prea greu să-l urce pe scara aprecierilor politice, iar proverbiale îndărătnicie a autorului, de care se fereau și le era frică mai marilor vremii, a ajuns o basnă cu iz aproape folcloric. În această „poveste” trebuie căutat și miezul

scenaritei naționale despre „complotul” care explică moartea litigioasă și pidosnică a lui Marin Preda!

Scriitorul a fost prolific. Aprecierea valorii sale a fost supusă întotdeauna conjuncturilor politice, de aceea notorietatea a depășit cu mult coltele valorice. În cele trei decenii și ceva de activitate literară și jurnalistică, scriitorul a ținut sus steagul ideologiei timpului (nu întâmplător a fost atâta amar de vreme directorul editurii „Cartea Românească”), iar încercările de „abatere” au părut niște postişe care stârneau... „confuzii” (comandate!). În încercarea de a ne feri, vorba criticului lucid, de „amnezii și exaltări păguboase”, celor care-și (mai) fac din adevăr fanion direcțional le semnalează că volumul de nuvele *Întâlnirea din pământuri* (1948) are în vedere eroi cu deprinderi primare, neomenoase, nestăpânite, ca un complementar la tabloul social al satului privat de atenția statului exploatare... Medalia are și un revers, fiindcă (în 1952) – reamintiți-vă: avuseseră loc naționalizarea și „reforma” învățământului, în 1948, dar începuse masiv și dur colectivizarea agriculturii, în martie 1949 – nuvela *Desfășurarea* înfățișă imaginea hădă a chiaburimii criminale, în opoziție cu fostul țaran analfabet care devine propagandistul sătesc entuziasmat de perspectivele noii orânduiri democrat populare. Iar romanul în două volume, *Moromeții* (1955 și 1967), al cărui erou central, Ilie Moromete, a fost prezentat unui șir lung de generații de elevi drept reprezentantul tipic al țaranului român (aici comparațiile cu Liviu Rebreanu nu mai conteneau!), ne explica, cu



mijloacele ideologiei de propagandă sovietică, într-un mod mai cu seamă implicit, dezagregarea familiei țărănești și a vieții ei spiritual-mitologică, prin împilarea boierilor și a slugilor lor fidele... Dar volumul al doilea, fără să ne surprindă, desface șarada: Niculae, băiatul mai mic al lui Moromete, iubitor de școală, totuși, ajunge activist de partid, înstrăinat de sat și de familie, dar și de obștea în care crescuse. *Marele singuratic* (1972) e un roman experimnt și nerealizat întru totul, iar *Risipitorii* (1962) e în totalitate eșuat. Neinteresant (mai ales azi) e romanul *Intrusul* (1968), în timp ce *Delirul* (1975) e o încercare nereușită de reabilitare a lui Ion Antonescu. Alte scrieri, *Imposibila întoarcere* (1971), nuvela *Friguri* (1963) sau drama *Martin Bormann* (1966), sunt scrise parcă la comandă politică, dezinteresul pentru aceste scrieri explicându-se nu numai prin acest motiv...

*Cel mai iubit dintre pământeni* (1980) ar fi trebuit să fie marele roman al lui Marin Preda. N-a fost. N-a fost să fie; și din, probabil, pricina morții care a venit rapid după... „lansare”. Un roman în trei volume, pe care chiar autorul cred că l-ar fi „pieptănat” la o ediție ulterioară. Pletoric și obositor. Scheme dezvoltate până la exasperare, în care eroul principal epatează dar nu convinge.

Iată, s-au împlinit, pe 16 mai 2020, patru decenii de la moartea lui. De ce nu este Marin Preda pozatorul magnanim și copleșitor, prezentat așa, și nu altfel, de epoca în care a trăit? Luăm în ajutor un Prinț: „*To be or not to be, that is the question!*”